

FOR NASJONAL FRIHET OG SOSIAL RETTFERDIGHET

Budstikken går:

Vær med i stormønstringen på Østre Toten 9. og 10. august

«8. Mai» kommer ut i Kristiansund N. — Postadresse bok 41. — Kontor: Edre Enggate 20 II. — Abonnementspris kr. 16,— pr. år, løssalgpris 1 øre. — Annonsepris kr. 0.32 pr. m/m. — Fæes i kioskene hver lørdag.

Nr. 28:

Fredag 25. juli.

6. årg.

Vil Korea-krigen vare i ytterligere 10 år?

Den er ikke en lokal foreteelse, men en kommunistisk utmattelseskrig som ledd i en større, skjebnetung sammenheng

En rystende redegjørelse for hva den hittil har kostet — og hvilke ofre den i framtiden vil kreve

Korea-krigen har vart i to år og våpenstillstandsforhandlingene et år. Den svenske militærforfatter oberst Nils LUND, har skrevet en overordentlig interessant artikkel i sv. presse om Korea-krigen, hva den hittil har kostet og hvilke framtidsperspektiver som knytter seg til den. Artikkelen som inneholder en rekke nye opplysninger, vil også bli lest med stor interesse av norske lesere, hvorfor vi tillater oss å gjengi den:

en ustanselig strøm langt derborte i Korea — fjernt fra hjemlandet, — mens Sovjet ennå ikke har behøvet å ofre en eneste soldat. Noen avgjørende operasjoner i form av en storoffensiv fra den eller anden side synes heller ikke å være forestående.

Krigen kommer til å fortsette som en langsomt malende utmattelseskrig i hvis ly den kommunistiske verdensblokk bygger opp sin styrke, ikke bare i Korea, men på alle andre fronter, i tålmodig avventen av den dag da USA står med ryggen til veggen, tvunget til å velge mellom de to alternativer: enten en gjennomgripende overeskomst med Sovjet eller en tredje verdenskrig.

I USA har man hittil sett på Korea-krigen som en isolert foreteelse, som en lokal krig. Nå tvinges man til å akseptere den tankegang som hele tiden har vært den ledende for Moskva, nemlig at Korea-krigen bare er et ledd i en større sammenheng, i en lang og voldelig kamp, som aldri kan bringes til en definitiv avslutning ved en detaljovereskomst eller noe kompromiss, — en kamp som gjelder intet mer eller mindre enne herredømmet over hele den frie verden.

Den langsomt malende utmattelseskrigen i Korea kan — ifølge visse

militær-politiske eksperter — beregnes å vare i ytterligere ti år. Kommunismen i Asia trenger nemlig omtrent denne tid for å bli fullt klar til det store sluttoppgjøret.

USA store bærer hovedparten av — Forts. 4. side —

Pressefriheten og hemmelighets-kremmeriet

Da den internasjonale blåutgiverorganisasjon holdt sin kongress i Brussel forleden, talte Erwin D. Canham, sjefredaktør for «Christian Monitor» om «Folkets rett til å vite». Han understreket at pressefriheten er ett, retten til å få nyheter er annen og mindre anerkjent rett. Hans tale var en anklage mot regjeringene i de demokratiske land og han samlet sine uttalelser i et sitat fra en av de gamle amerikanske revolusjonshelter, Patrick Henry: «Å skjule de daglige gjerninger bak hemmelighetenes slør er avskyelig for enhver intelligent mann og for enhver patriot».

Disse ord burde gi gjenklang over alt i verden, hvor det ennå kan tales om virkelig pressefrihet. Og de har ikke minst adresse til vårt eget land, hvor så meget hemmelighetskremmeri går i svang og hvor pressens menn i dag synes å være makthavernes lydige tjenere i så høy grad at det går ut over det som egentlig er demokratiet sine mening, den at alle skal være med å bestemme på grunnlag av det hele og fulle kienskap til de

Sannhets erkjennelse

GODSEIER ARNE ROSTAD, som i sin korte formannstid i Norges Bondelag greide å sette «sviemerket» på de norske bønder som hadde sluttet opp i NS for dette partis kraftige forsvarspost på programmet, var forleden på Toten, hvor han kom i tale med noen av de brennemerkede. Og da falt replikken omtrent således:

«Ja, dere så nok rett allikevel dere!»

Men du reiste jo rundt og i foredrag basunerte ut at vi måtte straffes, og straffes hårdt, «men rettfærdig». Banbulen N. Bondelag sendte ut gjør jo, at ingen ærekjær bonde melder seg inn i Norges Bondelag igjen så lenge N. B. ikke har tatt full og sel avstann fra dekretet mot NS-bøndene.

«Det var egentlig ikke jeg som hadde utarbeidet det, sa hr. Rostad, men generalsekretæren.

Men er det ikke så —, sa de bønder han talte med —, at formannen og styret må være ansvarlige for hva som sendes ut fra Norges Bondelag?

Hr. Rostad ble svar skyldig, men han var ihvertfall kommet til sannhets erkjennelse. Og det er ikke lite bare det.

ARGUS.

Broder i Synden:

Ekspedisjonssjef Einar Boyesen

Alltid primus motor på den rette siden

En fremtredende Hjemmefrontmann synes at det er såpass uholdbart i den aller innerste sirkel at han — full av indignasjon — henvender seg til en medarbeider i «8. Mai» — Norges eneste opposisjonsavis.

Vår hjemmelsmann —, som vi kan forsikre er en inngående kjenner av «mennene» her i landet — gjør oss oppmerksom på en notis i Morgenbladet for 15. juli. Vi leser der at ekspedisjonssjef i Kirke- og Undervisningsdepartementet, Einar Boyesen, er primus motor i den komite som forbereder de nye kongefestligheter.

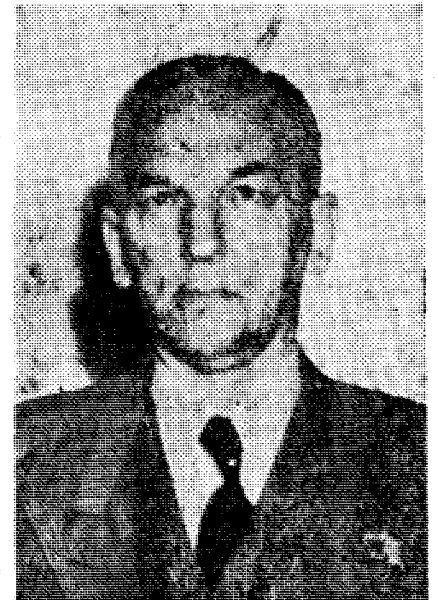
Det er ganske naturlig, at det nett opp ble herr Boyesen som følte seg spesielt kallet til dette arbeid, for han har jo under okkupasjonstiden ikke vært mer steil overfor okkupasjonsmakten enn at han har satt sitt navn under nedenstående skrivelse, hvori meddeles utvisning av elever som har drevet propaganda for den dengang frivillig fra Norge bortreiste kong Haakon.

«Til de høgre almenkoler med gymnasium K. D. jnr. 158 E 41 Sv.

Oslo 13. januar 1941.

UTVISNING.

Etternevnte elever av Molde kommunale høgre Almenkole er for pro-

Ekspedisjonssjef Boyesen.

paganda for det norske kongehus og for tyskfiendtlige utalelser og inskripsjoner utvist av skolen:

- Harriet Th. Bakken
- Anne Boldstad
- Gunnar Gjendem
- Liv Hassen
- Per Nerbo
- Aniken Melby
- Eva Nordal
- Aslaug Reistad
- Lars Rekdal
- Aase Salvesen.

De kan ikke opptas som elever ved noen annen offentlig kommunal eller privat høgre almenkole og vil ikke kunne meldes opp til artium som elever eller privatister.

Etter fullmakt

E. Boyesen.

I. Holm.»

Altså atter — tilsynelatende — en lojal norsk embetsmann under okkupasjonsmakten! Til all overflod er ekspedisjonssjefens forklaring på sin ovennevnte ekspedisjon av en straff over kongeskendte elever blitt godtatt. Han er den store mann den dag i dag. Og større blir han nok etter

Demokratiske partimedlemmer vil stemme på Eisenhower

Vil arbeiderne i store skarer gå over til republikanerne for å lette skattetrykket?

Demokratiske partimedlemmer vil stemme på Eisenhower

Vil arbeiderne i store skarer gå over til republikanerne — for å lette skattetrykket?

New York: privat til 8. Mai.

Mens den europeiske presse har jublet over Eisenhowers nominasjon som republikansk presidentkandidat, har den samtidig fremhevet at generalens valg slett ikke er sikret. I USA ser man noe annerledes på situasjonen. Selv langt inn i det demokratiske partis hierarki finner man begjærede tilhengere av Eisenhower. Det siste eksempel er Elliott Roosevelt, en sønn av avdøde Franklin D. Roosevelt. Elliott sier at han bare er av de mange «Innskrevne» demokratiske partimedlemmer, som i november vil kaste sin stemme på vektstølen til fordel for republikaneren «Ike». — Mange andre demokrater vil følge hans eksempel.

Når det republikanske parti ikke tidligere fikk den nødvendige tilslutning til å seire, skyldes det at velgerne instinktivt var bange for at partiet ville føre USA tilbake til isolasjonismen. Med Eisenhowers nominasjon er situasjonen totalt forandret. Det er også mange andre faktorer som taler til fordel for Eisenhowers seier. Først og fremst skattene. Så lenge middelstanden i USA slapp med forholdsvis beskjedne skatter under demokratiske presidenter, stemte den med demokratene. Men nå har skat-

Nytt russisk sjakktrekk i spillet om Donau-landene

Wien: privat til 8. Mai.

Moskvas utnevning av den tidligere viseutenriksminister BOGOMOLOV til ambassadør i Praha tas som et nytt russisk sjakktrekk i spillet om Donau-landene. Samtidig har Moskva helt uventet innbudt Jugoslavia til å delta i Donaukommisjonens møte i Galati, som ligger i Romania, i nærheten av den russiske grense. For ett år siden forlot Titos representant et møte i Donaukommisjonen under protest. Nå har russerne innbudt Jugoslavia til arbeidet i kommisjonen igjen og har gjort endel tekniske innrømmelser. Dette tyder på at man i Moskva i øyeblikket ikke ønsker å utdype motsetningene.

Mrs. Churchill

har i en tid oppholdt seg ved det berømte og mondene italienske badested Montecatini. Da hennes læge rådet henne til å reise ditned ble hun en smule betenkt. Montecatini er visst altfor dyrt, det var vi ikke råd til, sa hun. Men lægen overtalte henne og hun reiste. Den første hun traff på promenaden var — den italienske kommunismes fører, Palmiro Togliatti!

tene begynt å trykke middelstanden — som også arbeiderne sokner til — og de vil ventelig i store skarer stemme på republikanerne for å få en hyggeligere skatteseddel i 1953. Et annet viktig moment er republikanernes kamp for «en renere administrasjon». De mener at det har vært mange kjedelige korrupsjonsaffærer i Washington og at tiden er moden for en gjennomgripende utluftning.

Nye signaler på Balkan

Roma: privat til 8. Mai.

Marskalk Titos høytidelige erklæring nylig om at Jugoslavia vil hjelpe Hellas og Tyrkia hvis ett av disse landene, eller begge, blir angrepet, har vakt stor interesse i politiske kretser i Italia, idet man mener at denne erklæring er jevn god med en offisiell jugoslavisk tilslutning til Atlanterhavspakten. Fra før vet man at USA ikke vil finne seg i et sovjetrusisk overfall på Jugoslavia.

Jugoslavia har i det siste anstrengt seg for å bedre sine forbindelser ikke bare med Hellas, men også med Østerrike og Italia, og man håper i Roma at det snart vil åpne seg nye muligheter for å løse det kinkige Triesteproblem. Tiltross for at italienerne er mislikte i Jugoslavia, ikke minst på grunn av italienernes patronisering av det uavhengige Kroatia under den annen verdenskrig, tror man at Beograd etterhvert vil søke et intimere samarbeid med Italia.

FN vinner en seir over USA

New York: privat til 8. Mai.

De amerikanske myndigheter gikk i sin tid med på at de ikke skulle hindre gjennomreise gjennom USA av persner som var innkalt til FN's distrikt i New York for å avgi vitneutsagn eller delta i debatter. For et par år siden avviste amerikanerne imidlertid en representant for Fagforeningsinternasjonalen som kom til New York, underveis til FN. Vedkommende skulle overvære FN's hovedforsamling. Det ble dengang protestert mot de amerikanske myndigheters avgjørelse, og saken ble henvist til FN's Økonomiske og Sosiale Råd. Dette råd har nå nylig med 13 mot 3 stemmer vedtatt at private representanter for internasjonale organisasjoner skal gis adgang til FN's distrikt. Merkelig nok stemte Tsjekkoslovakia, Polen og Sovjet-Unionen mot forslaget.

Dette ord ble gjenkjent over alt i verden, hvor det ennå kan tales om virkelig pressefrihet. Og de har ikke minst adresse til vårt eget land, hvor så meget hemmelighetskremleri går i svang og hvor pressens menn i dag synes å være makthavernes lydige tjenerne i så høy grad at det går ut over det som egentlig er demokratiets ære og mening, den at alle skal være med å bestemme på grunnlag av det hele og fulle kjenskap til de politiske problemer og ikke uten videre sverge til magisterens ord.

Når vi f. eks. spør: Hvorfor ble ikke kapitulasjonsavtalen av 10. juni 1940 gjort kjent for hele folket, da vi fikk pressefriheten igjen? Hvorfor skjøt ikke Måkerø? Ingen vil svare, og de ansvarlige stoler på at folk flest glemmer så snart. Og pressen later som den ikke har noe ansvar for det som er hendt og for at den blinde forfølgelse av NS-folkene bygger på fortellinger og grunnlovskrenkelse.

Det er under slike forhold at «8. Mai» har sin store misjon. Vi vil fremt idag tar feil, da må det skrives på kontoen for utrettelig iver og vågemot i en vanskelig tid. Vi vil sannheten fremfor alt, og koste hva det koste vil: Vi må fortsette og ber derfor om at alle som deler vårt syn, slutter opp om avisen.

Det var engang

Enn nå?

Første pinsedag 1944 sendte senderen i Schenectady (i staten New York) ut følgende melding: «Justisministeren i den norske emigrantregjering, Terje Wold, uttalte i London igår at Russland etter anmodning av den norske regjering i London vil delta i gjenoppretelsen av siviladministrasjonen og de rettslige forhold under frigjøringen av Norge». I en kommentar til den avtalen Norge har undertegnet, uttalte Wold: «Vi ønsker dette samarbeid med U.S.S.R. fordi det har ansvaret og fører an i krigen mot den felles fiende.» Hva mener TERJE WOLD idag?

Nå er det alvor

og derfor er vi nødt til å be de som vil ha «8. Mai» om å betale skyldig kontingent. — Vi har sendt ut kravbrev til alle som er skyldig fra 1. 1. 1952, og vi ber om at kontingenten for et eller flere kvartaler fremover blir innbetalt på nærmeste poststed så snart som mulig.

I denne forbindelse vil vi gjerne peke på at kontingenten fremdeles er som før (bare kr. 4,00 pr. kvartal eller kr. 16,00 pr. år), mens alle våre utgifter øker så å si for hver dag. En regelmessig inngang av kontingenten er således en betingelse for en fortsatt regelmessig utgivelse av avisen.

Vi gjør også oppmerksom på at i løpet av august måned skal «8. Mai» flyttes til Oslo. Denne flytting har allerede påført oss ekstraordinære utgifter, og for å kunne klare disse ber vi alle som kan om å tre støttende til.

Tor Skjønberg.

Megen trykksværte er brukt for å bortforklare redaktør Chr. A. R. Christensens ord som er gjengitt ovenfor. Hjemmefrontens heltedikt, den store høyesterettsdommer Ferdinand, syntes det var fryktelig at en av hans elever i den såkalte Schjelderupjugend, skulle si høyt det man planla i nærheten av Grimelundsvingen i Oslo, spesielt i Holmenveien 35 og 24 B. Hos den særlig gullkantede, såkalte overrettsasskfører Tor Skjønberg og hos ex. vinmonopolkonsul Hans Halvorsen.

Nedenfor bringer vi våre lesere nevne på «MENNENE». Vi vil ikke

ning... Vi skal i senere nummer på løpende hånd beskue drivkreftene i endels holdning og se på hvilke plasser disse personer er tildelt etter «frigjøringen».

For hver enkelt skal vi redegjøre for hva han var pr. 1. januar 1940, og hva han er i dag!

Følg godt med! Det skal bli interessant og morsomt å se på disse sirklene som har laget den innbringende hestehandel om det ennå søtt sovende norske folks skjebne.

Følgende navn finnes under hjemmefrontklubbens erklæring, datert Oslo 18. — 20. 2. 1951:

Andersen, Alf, sekretær. Arnesen, Finn, h.r.advokat. Arntzen, Sven, h.r. advokat. Bang, Olaf, overlege. Berg, Ole, generaløyntnant. Berg, Paal, h.r. justitiarius. Bierring, Aage, disponent. Bonnevie-Svendsen, C., prest. Boyesen, Jens, statssekretær. Brandstrop, Ola, oberst. Christensen, Chr. A. R., redaktør. Christophersen, H. O., dr. philos. Dalen, Frieda, overlærer. Eversen, Lars, statsråd. Fjeldberg, Arne, res. kap. Gerhardsen, Einar, statsminister. Gjelsvik, Tore, kand. real. Gørrisen, Johan, direktør. Halvorsen, Hans, konsul. Hansen, Frank, sekretær. Hartmann, Paul, finansråd mann. Hassel, Leif, sekretær. Hauge, Jens Chr., statsråd. Haugland, Fin, underdirektør. Hegg, Hans, hovedkasserer. Helset, Olaf, generaløyntnant. Holst, Johan, professor. Holst, Peter M., overlege. Iversen, Sverre, direktør. Jahn, Gunnar, direktør. Norges Bank. Jansen, Jan, professor. Jensen, Magnus, rektor. Johannessen, Eugen, oppsynsmann. Johnson, Alex, res. kap. L. Abée-Lund, Lar, politiinspektør. Lange, Halvard M., utenriksminister. Lone, Harald, oberstløyntnant. Malm, Ole Jacob, dr. med. Mathiesen, C. F., sporveisdirektør. Meyer, Henrik, sorskriver. Norum, Kåre, formann i Norges Lærerlag. Nygaard, Arnulv, rektor. Offenbergh, Egil, direktør. Okkenhaug, Arne, programsekretær. Olsen, Einar, finansrådmann. Ottesen Realf, veisjef. Poulsson, Erik, h.r.adv. Rørholt, Arnold, oberstløyntnant. Sangen, Alf, kand. real. Sandberg, Ole, Røhmer, gårdbruker. Schei, Andreas, h.r.dommer. Schjelderup, Ferdn., h.r.dommer. Seip, Didrik Arup, professor. Seip, Inge, byråsjef. Semb, Carl, overlege. Skjønberg, Tor, o.r.saf. Thagaard, Wilh., prisdirektør. Thomasen, Øystein, h.r.advokat. Tønnesen, Reidar, konsulent. Ustvedt, Hans Jacob, overlege. Vik, Arnfinn, sosialat-taché. Wright, Carl P., stortingsm.

Egyptens hemmelighet

Madrid: privat til 8. Mai.

I politiske kretser over hele verden har man undret seg over den merkelige kurs som kong Faruk av Egypt for en tid slo inn på. Han har i stadig stigende utstrekning begynt å føre en «personlig» og «selvstendig» politikk. Forklaringen til Egyptens hemmelighet ligger i at konk Faruk i de siste måneder har kalt til seg flere og flere tyske sakkynndige, finans eksperter, ingeniører, læger og vitenskapsmenn. Han er klar over at det finnes store muligheter i Egypt hvis landet utvikles ved moderne metoder. Derfor har han inntatt en mer selvstendig holdning også i sin utenrikspolitikk. Tyskerne, som under feltmarskalk Rommel sto like ved terskel til Kairo, har nå faktisk begynt å erobre Egypt innenfra, uttales det i Madrid.

I. Holm.»

Altså atter — tilsynelatende — en lojal norsk embetsmann under okkupasjonsmakten! Til all overflod er ekspedisjonssjefens forklaring på sin ovennevnte ekspedisjon av en straff over kongeløskende elever blitt god. Han er den store mann den dag i dag. Og større blir han nok etter sin innsats under kongefeiringen!

Medvirkende til herr Boyesens syndsforlatelse innen den i dag herskende klikk tør den omstendighet bidra at hans sønn er Jens Boyesen. Denne var i den «vonde tiden» erends svein for H.R.-dommer Ferdinand, også kallet «brudgommen» av innviende. Med andre ord, den pliktlokk okkupasjonsboyesen ble kanskje helgardert mot synd i den føle tiden gjennom sin gjemte frontmann Jens, som var «et trofast medlem av den såkalte «Schjelderup-Jugend».

Dyden fikk i den grad sin belønning at vår kjære Jens som ikke vites smykket av noesomhelst skarpsinn ble Rockefeller-stipendiat og nå er opptatt i Gudenæs krets. Han er idag statssekretær i Utenriksdepartementet. Broder i Synden.

Ny uro i Sovjet-Samveldet

Utrensning blant arbeiderne på mange kollektive bruk

New York: privat til 8. Mai.

Det er nye tegn til uro i Sovjet-Samveldet. Opplysninger som bygger på sovjetrusiske aviser og på rapporter fra den hemmelige etterretningstjeneste tyder på at det russiske sikkerhetspoliti har fullt opp å gjøre i Armenia, Georgia og Uzbekistan. Offisielt heter det at myndighetene foretar en utrensning blant arbeiderne på de kollektive bruk, som beskyldes for å stjele jord, krøtter og redskaper som tilhører brukene.

I Georgia er føreren for det georgiske kommunistparti, Tsjarkviani fjernet fra sin stilling og erstattet med Mgeladze. Det forlyder at denne sceneforandring skyldes korrupsjon innen partiledelsen. Også andre ledende kommunister og ledere av ungdomskommunistene i Georgia er utrenset i det siste. I Uzbekistan er situasjonen av lignende art. Veldige beløp som var bevilget til fordel for de kollektive bruk er blitt brukt av bønderne til helt andre formål. Pravda har opplyst at kommunistførere i Uzbekistan har gjort seg skyldig i deltakelse i underslagene i stedet for å straffe de ansvarlige.

BLI MURER!

En av de mange politiske flyktninger i Canada, den 59 årige estniske minister Johann Holberg har nettopp avsluttet sin yrkesutdannelse som murer. Han har fått en god job og i et interview sier han: Alt for mange tidligere generaler og statsråder vandrer rundt i denne forvirrede verden og kan ikke hitte på noe annet enn politiske intriger, som de vet at det ollikeyvel ikke kommer noe virkelig ut av. Ville de bare bli murere, så kunne de i hvert fall gjøre noen nytte for seg Vi legger til at denne kloke mann virkelig har navnet Holberg!

Redaktør
Arvid B. Arntzen
Utgitt av Interessentskapet 8. Mai

Vakthold på Gjallarbrui

All statsdirigering foregår gjennom lover og forordninger, forberedt av regjeringen og i de fleste tilfeller vedtatt av et dertil innrettet storting, hvor opposisjonen er som en mild værvind over alle takker og knauser. Hvert år yngler lovene og forordningene slik at det ikke står til ellers lovlidig menneskemakt å kjenne alle paragrafer, enn si å følge dem i alle deres krinkelkroker. Og når disse regjeringsfremstøt, som alltid har sin hensikt og sitt mål i større maktfullkommenhet, ikke alltid stemmer med grunnlovens ånd, så fortolkes dette bort i en viss irritasjon under henvisning til «samfunnets interesser» og til at denne grunnloven egentlig har overlevet seg selv. Dermed mister grunnloven sin verdi som samfunnets rettsvern. Den blir til sidesatt av maktthaverne, når de tror at deres nye oppfinnelser tjener samfunnet mere enn det å bygge på loven.

Det er mot dette at vi setter vårt kamprop: Vern om grunnloven! Vern om den slik at den alltid kan være en realitet i seg selv, noe fast som vi kan bygge på og ikke gjenstand for maktthaverne skjønn. Det gjør vi, fordi grunnloven i sin dypeste mening er borgernes forsvar mot staten, mot den rådende maktgruppe og dens regjering som dog tid om annen skifter og gjør usikkerheten ennå større. Grunnloven er nemlig noe mere enn en alminnelig lov som likesom Moseloven sier til hver enkelt: Du skal, du skal ikke. Den er folkets forsvar og den sier til dem som styrer: Hit, men ikke lenger! Her er grensen for dagens maktthaveres virksomhet, hvis de vil følge lovens bud.

Men — helt siden okkupasjonens første dag har vi opplevd grunnlovsbrudd og det nytter lite at maktthaverne bortforklarer det med at Stortinget senere har godtatt dem og i enkelte tilfeller har fått høyesterett til å strø sand på dem. Stortinget har ikke rett til denslags godtakelse, for også det er underlagt loven. Hva det således er skjedd er intet mindre enn rettslig anarki, og det har medført at når man en gang har brutt grunnloven, så går det lettere å ffortsette. Dermed har vi også fått den blinde rettergang mot oss, som ikke dro fra landet i dets skjebnetime, denne menneskejakkt som for all verden har vist at Norge ikke lenger er en rettsstat.

De, som har ført an i dette, har begått en forbrytelse, ganske enkelt en forbrytelse som er langt alvorligere enn den som enkelte borgeres overtredelse av en eller annen krisebetont lov kan sies å være, idet den tar bort den eneste beskyttelse som folket har og utleverer det til tyranniet, hvor meget enn dette påstår å handle i «samfunnets interesse».

Det er mot dette at vi har reist oss. Vi vil ha rettsstaten tilbake gjenreist i sin ukrenkelighet, vi vil ha likhet for loven såvel for Loke som for Tor, vi vil ha revisjon av anarkidommene og vi vil ha oppreisning slik at vi kan gjeninnta vår stilling som likeberettigede borgere i et rettstrygget samfunn. Vår reisning må sette den makt bak, som en fasttømret organisasjon kan gi. I Draumkvedet heter det: «Det kjem ingen over Gjallarbrui som feller domane range». Det er VI, som må sette vakten ved Gjallarbrui, og vi må sørge for å ha folk nok til avløsning i det alltid årvåkne vakthold. Husk på det, når vi appellerer til alle, som deler vårt syn, og ber dem om å slutte opp om vår reisning.

Bort fra demokratiet — Staten får fritt slag

En dansk røst om norsk planøkonomi

Ridgway

Ja, så fikk da Vesterleiren storbesøk allikevel — mannen med Koreaseiren, — Ridgway, kom jo dit en kveld. Aldri kunne større sære blitt forundt en bataljon. Det var nesten som å bære skjoldet for en hel nasjon!

Fra den dagen telegrammet om besøket forelå var befalet fyr og flamme og lot straks alarmen gå. Helt fra oberst til sersjant sprang omkving i vill galopp, gallakledt, med hvite vanter og fikk samlet tropp for tropp.

På et podium på plassen steg så selve sjefen fram og forkynte i fra kassen dagens budskap — og program. «Gutter», — ropte han blant annet, — «Husk: vårt forsvar kan - og vil vise hva vi her i landet bruker Marshallhjelpen til».

Aldri hadde bataljonen sprunget, hoppet, — slik som nå, for å holde kondisjonen på et militært nivå. Kompaniene marsjerte rundt på plassen dagen lang mens befalet repeterte forsvarsmaktens reglemang.

Flagg ble heist — og flagg ble firet under kyndig instruksjon. Nyfødt forsvarsvilje spiret frem av gammel tradisjon. Rundt til alle leirens brakker ble hr. Ridgways bilde brakt som en taus — men meget vakker symbolikk på hærrens makt.

Til de enkleste detaljer ble programmet forberedt. Offiserenes medaljer ble blant annet ettersatt. Dagen kom, og allting tegnet til en virkelig suksess. Men dessverre — så kom regnet. Hele himlen øste ned.

Regnet rant. Man lot det renne. Tiden gikk, men intet fly. Obersten var lett å kjenne på sin kones paraply. Buksepers og distinksjoner gikk i fløyten over alt og til slutt var bataljonen bare tufs, alvorlig talt.

Alt var vått da Ridgway landet, sent på kvelden med sitt fly. Men befalet fikk da mannen sine tropper opp på ny. How d'you du — lo hedersgjesten, —well, jeg kom litt sent i vei, men jeg skjente jo forresten, dere gikk og ventet meg!

Meg.

!!

Saken er klar. Hvis ikke Europa går til en effektiv opprustning — og til den kreves det fagfolk — kan Russland ved et lynanfalle gjøre hele Resteuropa til en tvangsarbeidsleir, tifold verre enn den, som vårt hjemlige A-parti forbereder med sine tvangslover overfor næringslivet. Hvis ikke Resteuropa kan holde ut med stadig større opprustning gjennom en årrekke, vil det vel enhver at Moskva er i stand til å ruste opp i det uendelige. Og

Hva amerikanerne bør spørre om

Hva bør den amerikanske velger spørre om, når han skal være med på å utpeke den nye president? — Donald Day stiller spørsmålene opp i en artikkel i «Fria Ord»:

Ettersom Eisenhower og hans venner tidligere hjalp kommunist-Russland og gjorde alle tenkelige innrømmelser overfor Moskva, og ettersom deres virksomhet da bare fremmet sovjetinteressene, men skadet Amerikas og Europas vitale interesser, og ettersom det eneste de kunne finne på for å avhjelpe alt dette er å gi ut ytterligere seks milliarder dollar i Europa, hva kommer så et styre med Eisenhower i spissen til å koste USA? Og når Eisenhower tidligere i så høy grad bidro til at USA tapte sin stilling som verdensmakt nr. 1 gjennom å vike for Russland, kommer da Eisenhower som president til å være den rette mann til å gjengi USA dets tidligere uangripelige stilling?

SYD-AFRIKA.

Den britiske anti-Malanpressen fremholder at det i lengden ikke blir mulig å ha ett system i Syd-Afrika og et annet i de ennå fra London kontrollerte Afrikakolonier. — Men — det er ikke sikkert at det blir Malan, som kommer til å vike. Erfaringene fra Gullkysten, hvor parlamentarisk negerdemokrati er innført synes ikke å være noen anbefaling for Londonpolitikken, som forøvrig heller ikke nyter den stedlige befolknings sympatier. De telegrammer som offentliggjøres i dagspressen stammer fra London, men afrikanerne ser annerledes på disse spørsmål og det er de, som skal treffe avgjørelsen.

RUSSISKE HANDELSMETODER.

I 1951 kjøpte russerne 27 000 tonn kopper og bly fra Spania og betalingen var hjemsendelsen av 1000 krigsfanger fra den blå divisjon!

Stud. bisp

TO IKKE NOK FORFREMMEDE HJEMMEFRONT-GEISTLIGE.

Blant visse geistlige som etter eget sigende gjorde en svær innsats under okkupasjonen, — finnes det ennå noen som skjærer tenner og plomber over langsom karriere!

I dag skal vi bare nevne to som i innvede kretser begge kalles stud. bisp. — Det er de residerende kapellaner Arne Fjellberg i Uranienborg, Oslo og Alex. Johnson i Elverum.

Suspendering av tenestemenn

For ei tid sidan henvende eg meg til kommuna um aa faa att plassen som vart fraa meg tatt i 1945. Men dei svara at det vart gjort i samsvar med justisdepartementets avgjerd. — «Ein finn ikkje no å kunne gjera noke brigde i dette.» Ja kva tid skal det gjerast brigde i det. Ein høyrer det

Hva Anders Lange vil

I en rekke foredrag har Anders Lange gått løs på dagens politikere. Han har hatt tusener av tilhørere, men han har ikke hatt gehør i pressen utover sine velformede og kontant betalte annonser. — Mange utenfor Oslogryta spør derfor, hva Anders Lange vil. Han har fått et innlegg inn i «Morgenposten» og derfra henter vi følgende:

Jeg vil at privatkapitalismen skal slippes løs igjen når vi bare har sikret oss en sterk og politisk uavhengig lønnsmotakerorganisasjon, som først og fremst skaffer sine medlemmer høyere lønn, og som aldri deltar i stats- eller kommunepolitikk, men som bare tenker på at minst mulig må tas tilbake fra lønsmottakerne i form av skatter, avgifter, billettpriser etc. Dermed at varevalg blir fritt. At forretningene igjen begynner å konkurrere slik at vi alminnelige mennesker kan oppnå billigere varer ved å gå fra forretning til forretning inn til vi finner den pris og det vareslag som passer oss best. Jeg vil tilbake til at kinobilletter og trikkepriser blir som da kinoene og trikkene var privat drevet, for å nevne et eksempel. Jeg vil at vi alminnelige mennesker, ikke bare de offentlige tillitsmenn, skal kunne reise så meget vi vil til utlandet og se oss om, uten den minste vanskelighet, slik som i gamle dager. Jeg hater fra krigens dager enhver barnepike-virksomhet overfor voksne folk. Jeg er dypt uenig med Haakon Lie, som på et møte på Youngstorget dagen etter mitt siste, hvor han hadde ca. 200 tilhørere, og bifall på visse punkter fra meg — snakket om at konkurransen måtte innføres på nytt, hevdet at fabrikkene f. eks. i tekstil og sko skulle finne fram til en rasjonalisering hvor det bare skulle bys fram noen ganske få skotøytyper eller klesdrakttyper. — Denne mann kjenner ikke kvinnen. Ingen mor, så fattig hun enn er, ønsker at hennes barn eller hun selv skal ha samme sort klær og sko som naboens barn eller kvinner. Men er hun fattig, så har hun ofte ikke noe valg. Nei, jeg vil tilbake til at vi nett opp kan kle oss litt forskjellig, etter enhver smak. Derfor fritt varevalg og svar forskjellighet i varene. Jeg vil beholde de sosiale trygder, gjerne legge på et par hundre millioner til de gamle, de syke, de foreldreløse, de husbondløse og til hjelp for de virkelige arbeidsløse. Selvfølgelig vil jeg det.

Alt dette kan lett gjennomføres om vi husker på at vi er en bitte liten nasjon med vel halvannen million skattytere, og om vi derfor tar stortingsmennene våre i ørene igjen og sier: ned med statsopp gavene og kom muneopp gavene. Selg alt som det offentlige driver med og som i andre land drives av private. Ja, postverket og telegrafene, veibyggingen og jernbanen, kinoene og de elektriske anlegg, alt tilbake til de private. De må betale skatt. Fagforeningene sørger

for at folkene ikke underbetales. — Trustkontroll sørger for at forretningsmenn ikke driver med prisavtaler. Gjør det slik, og vi går tilbake til oss selv, et lite, strevsomt folk som vil bli meget mer produktivt og lykkelig om det får beholde mest mulig av sine inntekter selv. Tilbake til en skatt på 200 kroner av 100, da medregnet kommuneskatten. La oss vende oss bort fra de store manerer og innse at vi er en bitte liten nasjon som med den ytterste forsiktighet må spise kirsebær med de store. Er dette reaksjon, så kald det det. Men det er slik alminnelige mennesker tenker. Vi vil ha sukkeret tilbake i enhver form. Vi vil ikke at noen skal fordyre eller vanskeliggjøre våre daglige behov. Forbruksavgiftene må øyeblikkelig bort, statsbudsjettet ned til tusen millioner i første omgang. Og Oslos budsjett ned til 200. Det er velen. — Den peker jeg ut i mine møter og annonser.

Anders Lange.

Vi må tåla og tena kvarandre

I eit stykkje i «8. Mai» for nokre nr. sidan, vert det skriva om målsak og avholdssak. Eg er einig i det meste — um «Vaart Forbund», um grunnlov, rettsbrott, maktmisbruk, korrupsjon, diktat, ufridom, hat og for eigeidomsrett. Men det er tvo ting, eg må gjera merkna til: «avholdssaken med støng sler for næringslivet og borgerlig frihet» — og «målkampen». Det er vonleg fleire nordmenn, kvinfolk og barn som må lide — skuldlaust — og vera ulukkelege for rusdrykken si skuld, fylleri og slik lovløysa — ufridom og næringstap. Det bør vera ei grense for usømd, brutalitet og lovbrøt — mot fleirtalet i vort folk.

Det same gjeld og målsak og. Byar, bystrøk, høgskular, embetsmenn, avisor og rikskringkasting er endå ikkje heile Norig. Dei fleste her i lan det har endå sitt talemål, bygdemålet i orden i bygdeskular og tildels i bøker, blad og i radio. Talemålet — bygdemålet er av norsk sett — mindre ætta frå dansk og tysk; men det er meir likt svensk. Målfolk og frahaldsfolk lid meir under tvang, korrupsjon, lovbrøt, maktmisbruk av styresmenn enn faatalet — dei som er slavebundne av dansk og av rusdrykk. Vi får prøva å tåla og tena kvarandre

I. J. Sandal,

Byrkjelo.

Det blir aldri stilt før . . .

Jeg skammer meg og angrep

Forleden snakket en NS-mann med

«Når det fra myndighetenes side stadig blir hevdet at vi skal tas opp i samfunnet igjen og at landssvikoppgjøret skal være glemt — så må de samme myndigheter være merksomme på — at det blir aldri ro omkring rettspolitikk. —

Bort fra demokratiet — Staten får fritt slag

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

En dansk røst om norsk planøkonomi

Det norske næringslivs kamp mot en sosialistisk pris- og rasjonaliseringslov har interesse langt ut over Norges grenser, skriver det danske forretningsblad «Børsen» og fortsetter:

«Som det norske prislovsforslag er utformet synes det å binde de enkelte individer, samtidig med at det gir Staten fritt slag. Forslaget forekommer å være meget vidtgående, således at det — som de norske kritikere gjør gjeldende — bryter med et alminnelig anerkjent prinsipp: at lovgivningen ikke bør gå lenger enn behovet til enhver tid tilsier.» Avisen fortsetter:

«Det er noe paradoksalt i at Norge overveier en slik lovgivning på et tidspunkt, da konkurransen i lan-

dene slår sterkt igjennom, og da andre land er innstilt på en avvikling av krigstidens restriksjonsvelde. Med en reguleringsvirksomhet fra samfunnets side, som det er tale om, hvis forslaget føres ut i livet, er man på vei bort fra demokratiet inn i et sentralisert samfunn, hvor det frie næringsliv ikke kan trives, hvor alt skal ordnes fra oven, og hvor de enkelte individer må avvente et direktiv fremfor selv å kunne ta initiativet.»

Og myntet på danske forhold skriver «Børsen»:

«Forslaget er et vink om hva der venter når sosialistene har hovedinnflytelsen på den økonomiske politikk. Sosialistene vil her — som der — ha kontroll for kontrollens skyld.»

beidsleir, tifold verre enn den, som vårt hjemlige A-parti forbereder med sine tvangslover overfor næringslivet. Hvis ikke Røstevann kan holde ut med stadig større opprustning gjennom en årrekke, så vet vel enhver at Moskva er i stand til å ruste opp i det uendelige. Og den aller største faren ligger i at Russland kan bytte taktikk og gjøre seg til en fredsapostel i FN for å lulle de naive og feige i faskikerhet. Intet diplomati bortsett fra det kinesiske, som er nummer en, disponerer over så mange politiske spilleregler og så mye lurendreleri som russerne.

!!

Diktatur er delegasjonens ytterste konsekvens, og A-regjeringen og dens flertall i stortinget synes mere og mere å ville innføre diktaturet. De sverger til «demokratiet», men de handler på egen hånd som om folket ikke eksisterer. Er det virkelig slik, at Hitler seirer etter sin død?

For et tid sidan henvende eg meg til kommuna um aa faa att plassen som vart fraa meg tatt i 1945. Men dei svara at det vart gjort i samsvar med justisdepartementets avgjerd. — «Ein finn ikkje no å kunne gjera noko brigde i dette.» Ja kva tid skal det gjerast brigde i det. Ein høyrer det vert sakt at dei suspenderte skal koma inn i arbeidslivet att; men kva tid skal dei koma der? Er det sidan dei er komne i grava. Eg hev ikkje vore frandemd noken ting utan um røysterende, og den hev eg faatt att. Men likevel vart stillinga fraa meg tatt i mai 1945, og eg hev framleis ikkje rett til aa faa ho att ser det ut til.

Løn hev eg ikkje faatt sidan 31. 12. 1944, so det er ein lang sveltekur dei hev sett meg paa. Eg trudde den tid snart maatte koma, daa det vart litt meir jamstelling i samfundet.

Menneskeretterne er vist mest i ord, mindre i handling. Eg trudde det snart måtte koma ei amnestilov fraa justisministeren, men det ser ut som ho let venta paa seg.

Ein suspendert.

Jeg skammer meg og angrer

Forleden snakket en NS-mann med en kommunist, som gikk vakt ved en fangeleir i 1945. «Dengang sa vakt, var jeg så oppagittert, at jeg med største glede skulle ha skutt dere alle sammen, hvis det hadde kommet ordre om det. Men Gud, hvor jeg nå angrer, at jeg var så tåpelig å gå vakt i fangeleiren, jeg føler meg så liten etter den jobben. Men jeg var jo — som rettroende kommunist — med på 3 kurser, hvor vi lærte hvordan vi skulle knekke nakken på «nazistene». Kommunist er jeg fremdeles, men jeg angrer, at jeg var så tåpelig at jeg gikk vakt over dere som intet galt hadde gjort.

Vi får altså skrive dette på hetspropagandaen fra London, at folket her hjemme lot seg villde ved frigjøringen. ARGUS.

«Når det fra myndighetenes side stadig blir hevdet at vi skal tas opp i samfunnet igjen og at landssvikoppgjøret skal være glemt — så må de samme myndigheter være merksame på — at det blir aldri ro omkring rettsoppgjøret — før vi er slettet av forbryteralbumet og har fått tilfredsstillende oppreisning. Det er en plikt for enhver såkalt landssviker med sine æresbegreper i behold å arbeide for dette. Om vi ikke selv opplever oppreisningens dag — så har våre barn denne forpliktelse på seg — aldri å gi opp før rettferdigheten er skjedd fyldest. Jeg gjentar det på egne og bort imot hundre tusen landsmenns vegne: Det blir aldri stillt om landsvikoppgjøret før vi har fått den behørlige oppreisning.»

Dette skriver Olaus Ulven i sin bok «Lange skygger», som nettopp er utkommet og som anbefales på det beste til alle, som ennå vil noe og som i samhold vil arbeide for felles oppreisning. —

Utenrikskrønikk

To menn med meninger og mot til å si fra

Det er i dag to menn, som setter de demokratiske politikere grå hår i hodet. Den ene er den øverstkommanderende for de europeiske styrker på centralfronten, den franske marskal Alphonse Juin og den annen er Finnlands president i hjemskelsens år, tidligere riksbankdirektør Risto Heikki Rytty. De har begge gått mot strømmen, den første i sin fritalighet, den annen i sin selvoppofrelse for Finnlands sak.

Marskal JUIN ble forleden kalt til konselispresident Pinay for å stå til ansvar for noen USA-fiendtlige uttalelser og for å ha sagt noe, som store deler av Frankrike mener. Først hadde han sagt offentlig, at avdøde marskal Petain, som var Frankrikes faktiske diktator under krigen, burde hvile blant nasjonens krigshelter. Dette ble uttalt i forbindelse med årsdagen for slaget ved Verdun under den første verdenskrig, og det førte til at den sosialistiske deputerte, den tidligere minister Daniel Mayer i nasjonalforsamlingen rettet en forespørsel «om de omstendigheter under hvilke en militærperson på den aktive liste kunne holde lovtaler over en mann, som var blitt dømt til døden for forrederi.» Juins uttalelse foranlediget en reprimande fra forsvarsminister Pleven. Men det er vel kjent at mange men-

nesker i Frankrike ønsker marskal Petain rehabilitert slik at han får den plass i landets historie, som tilkommer ham i kraft av hans innsats under den første verdenskrig, samtidig som forståelsen av hans innsats under den annen verdenskrig stadig øker. Petain døde i sitt fengsel, men historien arbeider for ham. Imidlertid er dette en indrepolitisk affære, som modnes med tiden. Verre var en uttalelse som marskal Juin kom med i den oversjøiske klubb noen dager etterpå. Han sa da, at dersom amerikanerne ikke viste mere forståelse for Frankrikes stilling i Nordafrika, ville Frankrike ikke nøle med å forlate FN. Den utenriksminister, som ville gjøre det, ville vinne stor heder, sa han, samtidig som han angrep amerikanerne for deres manglende interesse for Indokina og for at USA til sine tider plaserte FN i en latterlig stilling i Korea. I et stemningstelegram fra Paris fortelles det, at man innen nasjonalforsamlingen er tilfreds med at en høytstående offiser gir uttrykk for den alminnelige oppfatning i Frankrike: at landet ikke får den moralske støtte for sine oversjøiske interesser som det har krav på. Men samtidig er det endel politikere som er harme over at en aktiv offiser holder politisk tale. Derfor har Pinay kalt marskalen til seg og

gitt ham en revselse, samtidig som han forsikrer almenheten at Juins tale var uoffisiell og at det hele «ikke var noen alvorlig affære og at han anså den for ute av verden».

På bakgrunn av Juins tidligere karriere er hans uttalelser ikke så overaskende. Han ble tatt tilfange av tyskerne under felttoget sommeren 1940, men etter Vichyregjeringens inngripen ble han satt på frifot året etter. — Petain ville ha ham til forsvarsminister, men Juin sa nei og ble i stedet gjort til øverstkommanderende for de franske tropper i Nordafrika. Høsten 1942 tok han kampen opp mot de allierte invasjonstropper, idet amerikanerne hadde forsømt å orientere ham om det som foresto. Han gikk imidlertid hurtig over til general Giraud og fikk derved en uvurderlig betydning for slutt seiren over Rommel. Han ble senere fransk generalredident i Marokko, hvorfra han ble hentet til SHAPE. Mellom Juin og Eisenhower var det et varmt vennskap og det var Eisenhower som overtalte ham til å slutte seg til SHAPE. Dette har vel også medvirket til at han ventet med sitt utfall mot USA inntil Eisenhower var trådt tilbake.

Nå spør man i Frankrike og kanskje også andre steder: Hva vil Juin? Har det bare vært om å gjøre å luften personlige meninger eller vil han med sin personlighets styrke gå inn for en sterkere fransk politikk? Han er karakterisert som en mann, som står general de Gaulle meget nær, og da blir spørsmålet om han er villig til å gå Gaullistenes

erind også i deres politikk. Om dette vil fremtiden kunne fortelle mere.

Den annen mann, fhv. finsk president Risto RYTI, hører historien til. Han var en av fredsforhandlerne i Moskva i mars 1940 i egenskap av statsminister, undertegnet freden og rekonstruerte sin regjering, men ble 19. desember samme år valgt til president etter Kallio, som døde samme dag. Han forsøkte å hevde en nøytral holdning etterat tyskerne var begynt krig mot Russland, men gikk etter russiske bombeangrep inn i krigen på tysk side. Den 19. september 1944 undertegnedes i Moskva våpenstillstanden mellom Sovjetunionen og England på den ene side og Finland på den annen side, og da bestemtes at «Finland forpliktet seg til å samarbeide med de allierte ved å arrestere personer som anklages for krigsforbrytelse og stille dem for retten». Det var således ikke bare Moskva som påtvang Finland denne, barbariske forpliktelse, «de små staters beskytter», England, har like stort ansvar for denne rettsløse handling som vi kjenner så godt fra vårt eget land, og resultatet ble at Finnlands president under forsvarskrigen mot Russland ble dømt til 10 års tukthus. Finland ble tvunget til å vedta en urettferdig lov for å kunne gjennomføre dette, og da den ble behandlet i Riksdagen, ble det uttalt, at loven «avvek fra finsk rettsordning bl. a. gjennom å belegge med straff handlinger, som da de ble begått ikke kunne straffes, og gjennom forordning av en

domstol som Finnlands regjeringsform ikke godkjenner».

I en artikkel i «Svensk Tidsskrift» har dosent Gerhard Hafström nå tatt dommen over Ryti opp til granskning og fastslår at de handlinger, for hvilke Ryti ble dømt i virkeligheten bevarte Finland som et fritt land. Hans beslutning i en livsfarlig krise reddet Finland fra et militært sammenbrudd og en uvilkarlig kapitulasjon som ville ha medført staten Finnlands undergang, skriver Hafström. Det er klart, at en slik fedrelandsk handling av Finnlands ledende statsmann ble sett på med uvilje av Moskva, men at endog England betraktet dette som en krigsforbrytelse», setter en flekk på dette lands ære som aldri kan avtvettes.

Hovedanklagen mot Ryti var at han undertegnet den såkalte Ribentropspakten sommeren 1944 som gikk ut på at Finland ikke uten bifall av Tyskland skulle slutte fred med Russland. Tyskland krevet dette som betingelse for fortsatt hjelp. Ryti vegret seg i det lengste, og det var først etter anbefaling av statsrådets flertall og etter innstendig oppfordring fra Mannerheim at Ryti undertegnet. I sin forklaring i retten sa Ryti om dette: Min embedsed og min plikt overfor den finske stat gjorde det umulig for meg å handle på annen måte. Planen lykkedes, frontene stabilisertes og fiendens angrep ble avverget, vi ble reddet unna en militær okkupasjon og kunne med bedre forutsetninger gå til fredsunderhandlinger.

Hafström fremholder at ifølge

Mannerheims oppfatning sto valget mellom kapitulasjon uten vilkår og undertegnelsen av Ribentropspakten, som øket Finnlands muligheter for å skape forutsetninger for en godtakbar fred. — Pakten bandt ingen annen enn Ryti, en annen president kunne om forholdene krevet det handle uten hensyn til den. Men avtalen medførte at Finland fikk øket hjelp fra Tyskland likesom tilførselen av livsfornødenheter ble fortsatt. Finland ble reddet fra hungersnød og tilintetgjørelse.

Ryti avgikk senere som president og fikk Mannerheim som etterfølger. Finland fikk en hård fred, men reddet friheten. Mannerheim sier at det tjener Ryti til ære at han fullt klar over følgene undetregnet avtalen: «Presidentens handlingssatt var en medborgerlig bragd, og det omdømt finns det ingen ting att åndra på».

Etter rettssaken gikk presidenten i fengsel, satt der sykkelig i flere år, men benådetes tilslutt. Hafstrøms artikkel i «Svensk Tidsskrift» viser at historiens domstol dømmer annerledes enn bolsjevikstatens og Englands tvangsdomstol i Helsingfors 1946.

Også vi har noe å lære av dette. Vi må ikke gi opp og selv om vi ikke har en Mannerheim til å gå god for oss, vil etterslekten forstå hvorfor vi handlet som vi gjorde og hvorfor vi ble dømt av de alliertes domstoler ikledt norske dommerkapper. Men det står til oss selv å påskynne rettferdigheten.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Reisebrev fra Spania

Av H. F. K.

JEG LOVTE å skrive noen reisebrev til «8. Mai» fra turen gjennom Europa. I dag ble jeg forhindret av en rent utrolig varme. Vi opplever slike temperaturer at en kunne tro en allerede befant seg hinsidig. Asfalten fløt som tjære på vegene. Motoren fryser jo heller ikke når den skal avkjøles av luft som er over 40 grader celsius. Jeg hadde tenkt å bruke god tid på vegen, men da varmebølgen gjerne frembringer voldsomme stormer, syntes jeg det var best å kjøre ut av slike farlige omgivelser.

MIN FORUTSEENHET kom meg til nytte. På vegen syd for Paris herjet et uvær jeg aldri har sett maken til. Jeg kjørte bilen i le av et vertshus, og 5 minutter senere brakket det løs. Det hadde da lenge flammert lyn i horisonten. Uværet sto på en times tid, men hadde da greide å gjøre tilstrekkelig skade. Vi passerte et område på minst 5 km. og der lå alt strødd rundt omkring. Trær på ca. 60—70 cm.s tykkelse var brukket som pinneved, og en masse store trær kløvde langsetter av lynnedslag.

JA. NA VILLE jeg ut av disse farlige og helvete hete omgivelser. Jeg satte farten opp og kjørte de siste 800 km. non stop (Når man da ser bort fra bensinfylling og kolde drikker til kamelene).

TIDLIG SØNDAG MORGEN kunne jeg skimte Pyreneenes topper i det fjerne. Jo, nå skulle jeg snart få hvile min trette kropp. 4 slike varme dager og netter tar på, spesielt når en aktpågivende må kjøre i en trafikk som beveger seg med en gjennomsnittsfart på oppimot 100 km. i timen. Mange flotte vogner passerte med hastighet sikkert henimot 150 km. Vegene er glimrende oppmerket og farsignalene, dødningshoder, er plassert ved farlige vegkryss. Hvis en bare er våken, er faren neppe så stor som på en hjemlig landeveg.

SA ER VI ATTER I IRUN og vårt første mål bare 10 km. borte. — San Sebastian — Spanias perle — som den med rette kalles. Det er kanskje ikke rettferdig å si at en er glad en hadde Frankrike bak seg, for Frankrike har selvfølgelig også sin sjarm. Men en ting er sikkert, at Spania og

det spanske folk foretrekker jeg. Her prøver ingen å utnytte en utlønning, og her er alle vennlig på tross ens norske pass.

VI BLE FORRESTEN TATT FOR TYSKERE av passkontrollen, som lytte opp med et smil —, som forsvant da de fikk se passene. Men kontrolløren bevarte sin medfødte høflighet. Det er ingen toll eller valutakontroll når en kjører inn i Francos «diktaturstat». Hvis det var mulig, ville jeg bli her resten av mitt liv. Det er et deilig land, og et aristokratisk, stolt, folk.

MAN KAN SI HVA MAN VIL om den statsformen som anvendes her, — men befolkningen er velfødd og smilende. Det er sannheten. Her hersker en ulastelig kontroll, ganske mye militær å se, omtrent som i Oslo. Soldatene er godt kledd, har god holdning deres offiserskorps kan oppvise et utseende som ingen tysker ville ha skammet seg over.

NÅR EN TENKER på det heilnorske demokratiske Vinmonopol med skogen busende bakom, — og dets priser — kan det være verd å nevne at de beste flaskene her koster under 10 pst. av det vi må betale hjemme i Norge. Vi i Norge lever videre under et demokratisk diktatur, som er den mest r. otydelige statsform av alle. Det er rottenes diktatur!

HER I SPANIA har man selvsagt også problemer. Men man har utviklet en dyktig regjering, og Francos navn er et godt navn hos massene. At det hersker en ganske stor sosial ulikhet er ikke noe Franco har laget. Det er noe han best mulig forsøker å rette på, et vanskelig problem i et slikt tradisjonssunnet land, hvor sosial ulikhet synes naturlig.

HVER DAG HER er for meg en glede. Forleden overvar jeg en forestilling i Teatre Princip, — spansk dans, sang, gittar, — arrangert for diplomati og utlenninger. Vi har ingen grunn til å være stolte av våre nasjonaldanser, vår musikk og våre bunader. Her er en fargeprakt og en livsglede så makeløs, at selv en aldrende gubbe får noe av ungdommens fart i blodet.

H. F. K.

Bestillingsyddel.

Herved bestilles fra HANS MARTINUSSENS FORLAG, Bergen, ekspl. R. Astrup Nielsen: **EVENTYRET OM «SOLBRIS»** a kr. 23,00 innb. mot postoppkrav uten ekstra kostnader for meg.

Navn:

(skriv med blyant)

Adresse:

(skriv tydelig)

Toten-stevnet

Stevneledelsen har til rådighet en utmerket camping-leir nær møtelokalet og stevneplassen. Man vil tilrå dem som disponerer telt og sovepose å løse innkvarteringsproblemer greit og enkelt ved å gjøre bruk av camping-leiren. Henv. skjer ved ankomsten til innkvarteringskomiteens representanter på Festivitetslokalet på Kraby.

Skuddene sitter løst hos motstandsmennene

En av Canadas mest berømte soldater, major Guy Dartois, skjøt 1. juli i Korea en 20 årig soldat som truet sine kamerater med et gevær. Det er nedsatt en undersøkelseskomisjon som skal utarbeide en rapport og på dens grunnlag skal så de militære myndigheter bestemme, hvorvidt den 36 år gamle major skal stilles for krigsrett anklaget for drap. — Guy Dartois var under den annen verdenskrig en av den franske motstandsbevegelses helter.

Vekkerur

Kr. 18,10 — 21,50 — 23,50 — 24,75 — 25,50 — 27,50 og 34,60

Sendes mot oppkrav.

Urmaker R. Gjessing, Drammen.

Trykksaker

av enhver art utføres. — Hurtig levering Rimelige priser. Spes.: Merkantile trykksaker og familietrykksaker.

Boktrykker
FINN BRUN KNUDSEN.
Boks 1407 — Oslo.

Tidligere NS-mann, 29 år, nygift, søker jobb hvor leilighet kan skaffes, 1 rom og kjøkken. Er vant til allslags gårds- og skogsarbeide. 3 års erfaring i gartneri. Førekort has. B. m. r. «Nygift nr. 214».

Overrettssakfører

Bjarne Holst

Øvrevoll-bygg, Nordveien, Jar. — Tlf. Oslo 53 75 28. Konferansetid etter avtale.

Husleiesaker, erstatning, skilsmisse. — Alm. praksis.

HARSEM

er på grunn av 20 punkter i sine bøker på tilsammen 530 sider dømt for «bevisst bakvasking av rettsoppgjøret».

Hans siste bok «Rettsoppgjørets svarte flekker» 200 sider — kr. 10,— og «Folkedommen over rettssvikene» 55 sider — kr. 1,— kan ennå skaffes. Send Deres bestilling gjennom «8. Mai» og bøkene vil bli Dem omgående portofritt tilsendt.

FRA FORBUNDETS SEKRETARIAT.

Forbundets landsmøte

Forbundets landsledermøte holdes i år lørdag 9. august kl. 10 i Østre Toten Festivitetslokale på Kraby på Østre Toten (Oppland fylke). Følgende dag — søndag den 10. august kl. 12 — blir det holdt et utendørs stevne samme sted. I tilfelle av ugunstig vær blir stevnet holdt innendørs i Festivitetslokalet.

Til landsledermøtet 9. august møter de spesielt oppnevnte fylkesrepresentanter. Ellers er det til dette møte fri adgang for alle interesserte. Ifølge vedtektene kan disse være med i debatten og også stille forslag, men stemmerett har bare de møtende fylkesrepresentanter.

Stevnet søndag formiddag den 10. august er åpent for alle. Forbundet arrangerer dette stevne med det for øye at det denne dag blir en virkelig mønstring av meningsfeller fra det hele land. Møtprogrammet vil bli offentliggjort senere.

Foreløbig er det meget om å gjøre — av hensyn til innkvarteringen og bespisningen — at man kan få en oversikt over hvilket frammøte man kan gjøre regning på. Man ber derfor om at de som vil delta, så snart som mulig og senest innen 25. juli fyller ut og sender inn til sekretariatet nedenstående skjema:

(Stryk det som ikke passer.)

Til FORBUNDET, Kjerschows gt. 5, Oslo.

Undertegnede

(tydelig navn og full postadresse)

Ønsker å delta i:

1. Forbundets landsledermøte 9. aug. 1952
2. Forbundets stevne 10. august 1952.

Sammen med meg kommer følgende tilh. min husstand:

1.
2.
3.
4.

Jeg/vi ønsker å bli tilvist natteløst i tiden til august, altså for natt/netter. (Har man spesielle ønsker om innkvartering, bes dette opplyst i en følgeskrivelse).

Jeg/vi ønsker å delta i:

1. Frokostlunsj lørdag 9. august (pris kr. 4,00).
2. Middag lørdag den 9. august (pris kr. 7,50).
3. Frokost søndag 10. august (smørbrød ell. labskaus, (pris kr. 4,00).
4. Fellesmiddag etter stevnet (pris kr. 7,50).

Til dekning av disse matutgifter følger som bancopost/postanvisning/postgiro til 150 28, kr. (av h. t. dem som skal forestå matstellet må vi innstendig be om at denne betaling foregår samtidig med tegningen).

den juli 1952.

(Underskrift)

Godhetsfullt bistå oss med å fylle ut det foranstående skjema

«Likhhet for loven»

«Samme rett for Løke som for Tor»

«FARMAND» som er av de mest liberale, når det gjelder begrenset (ev. beskåret) adgang til fritt ordskifte, sees en gang imellom å gi uttrykk for at det selv står på gyngende grunn i spørsmål vedrørende det såkalte «retts»-oppgjør. Nylig forlangtes i en redaksjonell artikkel samme rettsbeskyttelse for de norske næringsdrivende som for «landssvikere». Vår sosialistiske regjering — som vel i sitt hjerte anser profitt som rov fra samfunnet — kan kanskje tenkes å ville imøtekomme et slikt krav. Konklusjonen i en eventuell proposisjon om forholdet måtte da antakelig få omtrent følgende hovedinnhold:

1. Alle norske næringsdrivende er å anse som landsforredere, da de må antas å ha en økonomisk fordel av forretningsforbindelse med okkupanten — nei «fienden» (Jfr. «Alle medlemmer av NS er landsforredere» ifl. T. Vold)
2. De blir derfor med tilbakevirkende kraft ansett som landsforredere.

ifølge anonym beregning i alt ca. 5 milliarder n. kr., et beløp som er å anse som fastslått for oppgjørets varighet.

Ingen næringsdrivende skal ha adgang til å unndra seg sin del av ansvaret ved å dø. I såfall overføres ansvaret på hans arvinger.

gen ha adgang til fortsatt virke som næringsdrivende uten dispensasjon. Regelen skal være at de etter avsonet dom henvises til helt underordnede stillinger.

7. Til behandling av sakene nedsettes særdomstoler bestående av et fåtall medlemmer for å sikre rask behandling. For sikring av ensartet behandling skal dommerne på forhånd sammenkalles til veiledende orientering under Riksadvokatens ledelse.

I et hemmelig tillegg beregnet alle på regjeringens medlemmer må i tilslutning hertil treffes bestemmelser med sikte på å sikre gjennomføringen av oppgjøret uten forstyrrelser.

1. Alle norske næringsdrivende er å anse som landsforredere, da de må antas å ha økonomisk fordel av forretningsforbindelse med okkuperende — nei «fienden» (Jfr. «Alle medlemmer av NS er landsforredere» ifl. T. Wold)

2. De blir derfor med tilbakevirkende kraft å straffe etter str.-lovens § 86, uansett personlig forhold, da profittbegjæret må antas å ha vært felles for dem alle. Paragrafene vedr. medvirking (§ 87/3) og innledning (§ 94) til overtredelse av § 86 settes ut av betraktning, idet begge forhold blir å pådømme etter § 86. Likeledes settes ut av betraktning paragrafene om situasjons- og rettsvillfarelse. Påstand om at Norges statlige krigføring ble ansett som opphørt pr. 10. 6. 40 godtas således ikke, og det skal i dommene anføres at vedk. har vært på det rene med at krigføringen fortsatte.

For de mindre næringsdrivende utferdiges en «amnestilov» som gir adgang til å gå ned under lavmålsstraffen etter § 86, dog med kumulasjon med inndragning og botestraff uten begrensning oppad.

3. Alle næringsdrivende skal være solidarisk ansvarlig for all den profitt som forretningsforbindelsen med «fienden» må antas å ha skaffet deres yrke,

ifølge anonym beregning i alt ca. 5 milliarder n. kr., et beløp som er å anse som fastslått for oppgjørets varighet.

Ingen næringsdrivende skal ha adgang til å unndra seg sin del av ansvaret ved å dø. I såfall overføres ansvaret på hans arvinger.

4. Under et «strengt, men rettfærdig rettsoppgjør» skal de ikke ha adgang til å betjene seg av andre forsvarere enn de som påtalemyndigheten gir anvisning om. Befolkningen skal oppfordres til å støtte påtalemyndigheten ved angiveri.

5. Alle regnskapsbøker og andre arkivalla av interesse skal straks beslaglegges og samtlige tiltalte arresteres. Det skal bortsees fra event. overgrep under arrestasjonene, da man etter forgåelsenes art ikke kan vente tilbørlig akt-somhet fra eksekutorerne.

Arrestantene blir å anbringe under diskret politioppsyn med sikte på å forhindre innbyrdes konferanser og iretteleggelse av felles forsvarsaksjon. For å oppnå en føyellig og bøyelig innstilling skal de i noen tid sulteføres under streng isolering fra utenverdenen og vaktmannskapet skal ha vidtgående frihet til makt- og våpenanvendelse.

6. Deres statsborgerlige rettigheter skal fratas dem. Således skal in-

I et hemmelig tillegg beregnet alene på regjeringens medlemmer må i tilslutning hertil treffes bestemmelser med sikte på å sikre gjennomføringen av oppgjøret uten forstyrrende opinionsyttringer. I den anledning må sørges for at Høyesterett fastslår den grunnlovsmessige legalitet av de bestemmelser av de foran nevnte som ellers ansees som grunnlovstridige etter ortodoks juridisk fortolkning. Eventuelt må sørges for fornoden supplerings med dommere som anskuer forholdet i samsvar med de rette samfunnsmessige synsmåter. På grunnlag herav må søkes oppnådd samlet oppløsning om oppgjøret av ledelsene for de forskjellige politiske partier. Pressen må søkes brakt under økonomisk tvang og bistand sikres bl. a. fra Presseforeningens og Sakførerforeningens side.

Det offentlige må dessuten planmessig innvirke på opinione gjennom Rikskringkastingen bl. a. ved hensiktsmessige referater fra rettsforhandlinger (som regel begrenset til tiltalebeslutningen og aktors innlegg.) Talsmenn for de næringsdrivende må konsenskvent hindres fra å komme til orde.

Det skulle være interessant å høre hva de næringsdrivende synes om en

Konferensene etter avtale. Husleiesaker, erstatning, skilsmisse. — Alm. praksis.

§ 97

«På grunn av sitt utstrakte virkeområde må § 97 (i grunnloven) betraktes som særdeles viktig — kanskje det viktigste ledd i forfatningens vern om individets rett. § 97 betyr en hindring for lovgivningsmakten som nødvendigvis må føles generende, særlig ut fra en radikal politisk oppfatning. Det har også flere ganger vært stilt forslag om å oppheve bestemmelsen, men hittil forgjeves», skriver or.sakfører Carl Dahl i sin brosjyre «Grunntrekk i vår forfatningsrett» som hører til Elingaards studieskrifter.

«rettsbeskyttelse» som foran angitt i store trekk. Men de ikke vil foretrekke å virke gjennom sitt massive antall og sin uunnværlighet — i likhet med tyskarbeiderne — uansett hva saken gjelder. Dette være sagt «sans comparaison».

Da mitt navn er uten betydning i forbindelse med de prinsipielle retts-spørsmål som her er brakt på bane, tillater jeg meg å underskrive anonymt.

NEMO.

den juli 1952.

(Underskrift)

Godhetsfullt bistå oss med å fylle ut det foranstående skjema så nøyaktig som mulig. Utførlig og betimelig beskjed vil lette de forberedende møteutvalgs arbeid i en vesentlig grad. Vær også så elskverdig å gi sekretariatet underretning om det — etterat De har tegnet Dem — skulle inntreffe noe som hindrer Dem i å møte.

Så snart matpengene innløper vil De fra sekretariatet motta kuponger for de måltider De har bestilt. Regn ikke med at det er tidsnok å bestille under selve møtet. Så mange som man her må regne med, må de som skal stille, nødvendigvis ha en forhånds oversikt.

Av hensyn til dem som benytter biler eller busser, vil det på stevnestedet bli arrangert rommelig parkeringsplasser med stadig vakthold.

Oslo den 29. juni 1952.

FORBUNDETS SEKRETARIAT.

Jordbrukere!

Bestill Deres gjødselkalk i tide. Førsteklasses vare, meget rimelige priser. Innhent tilbud.

A. JOHANSEN, Tangen, Lunner st. Hadeland.

«8. Mai»

krønikk 25. juli 1952

Vi skriver historiens dom i dag.

XXIII.

Riksadvokat Thommessens synspunkt deltes av riksadvokat Sven Arntzen. I «Aftenposten» juleaften 1948 refererte han til Høyesteretts kjennelse for at NS-medlemskap var straffbart etter § 86. «Og det kan vanskelig herske tvil om at de alminnelige medlemmer er hjemfalle til straff etter straffeloven, når de subjektive vilkår er tilstede», tilføyte han.

Videre: «Landssvikanordningen (av 15. 12. 1944) § 4 hadde bestemmelse om ansvarsfrihet for den som var medlem ved krigsutbruddet og som hadde meldt seg ut så snart han ble kjent med at organisasjonen eller dens ledere drev lands- eller høyforredersk virksomhet.

Som riksadvokat gikk jeg betydelig lenger enn denne bestemmelse hjemlet adgang til, idet jeg .. i stor utstrekning unnlot påtale mot personer som hadde vært medlemmer av NS, men hadde meldt seg ut før 22. januar 1942, da vi fikk den provisoriske anordning med spesielle bestemmelser om straffansvar for NS medlemmer».

Man må av foranstående utlede at også Arntzen doserer at etter 22. januar 1942 var tiltaltes bevissthet om sitt blotte medlemskap tilstrekkelig hjemmel for straff uten hensyn til subjektive vilkår. Hvor-

dan Arntzen «gikk betydelig lenger enn landssvikanordningen (av 15. desember 1944) hjemlet adgang til» ved «i stor utstrekning» å unnlate tiltale mot de som hadde meldt seg ut før 22. januar 1942 uten samtidig å innrømme at man ga anordningen tilbakevirkende kraft, opplyser han intet om.

Han må også være inne på hjemmefrontkomiteens ide, nemlig at enhver straff som er lavere enn lovens strengeste, var en formildelse. Dette bekreftet han forøvrig i «Aftenposten» 22. mai 1945:

«.. lovovertræderne kan jo ikke beklage seg over at de blir behandlet mildere enn etter den lov som gjaldt på gjerningstiden. Det vil etter hans mening si straffelovens § 86. Hertil er bare å gjenta vår tidligere påvisning av at den alt overveidende del av NS-medlemmene ikke kunne bli rammet av gjeldende lov.

Arntzen sluttet sin artikkel juleaften 1948 med:

«Hovedformålet med straffefølgningen mot de mange er å innskjerpe plikten til lojalitet mot landets lovlige myndigheter under krig. Dette formål vil motvirkes ved en agitasjon som tar sikte på å få folk til å tro at det er overgått de alminnelige NS-medlemmer noen uret. Det er særlig farlig i en tid da lojalitetskravet igjen lett kan få den høyeste aktualitet».

Kan vi utlegge denne uttalelse derhen at «de mange» ville ha nydt godt av norsk lovs krav til subjektiv skyld, dersom ikke hovedformålet hadde vært å «rette smed» for en eventuell fremtidig «baker»? Erik Solem, landssvikanordningens medforfatter, ble i det sentrale dommerarbeidet overdradd det verv å frembringe rettskjennelse for anordningens lovlighet. Han fullbrakte dette ved dom i Eldsivating lagmannsrett 12. juli 1945 tiltross for at han innrømmet at anordningen var grunnlovstridig, jfr. bilag 3—7, O.tingprop. nr. 92 (1945—46) s. 78 og følgende.

I Haalandssaken i august 1945 på sto forsvaret at «Kongen var avskåret fra å gi anordninger fordi lovgivningsmyndigheten .. tillå okkupasjonsmakten». Problemet var da: Har en fortrent statsmyndighet folkerettslig adgang til å utøve lovgivningsmyndighet gjeldende i det besatte område?

I direkte strid med rettskildens ordlyd besvarte Eldsivating lagmannsrett spørsmålet med: ja. Senere likeledes Høyesterett.

Rettsens begrunnelse var:

«Ganske visst har okkupasjonsmakten etter Haagreglene-landkrigsreglementets art. 43 en viss lovgivningsmyndighet over det besatte område, men så lenge landets lovlige myndighet fra sitt sete utenfor det besatte område ikke gjør lovvedtak som kommer inn på det lovgivningsfelt som er tillakt okkupasjonsmakten, kan det ikke oppstå noen konkurranse mellom de to myndigheters virksomhet!»

Dette resonnment er i direkte strid med landkrigsreglementets art 43 som ikke bare gir okkupasjonsmakten «en viss lovgivningsmyndighet», men bestemmer at «den lov messige makt» er gått over til ham. Det betyr hele den lovmessige makt den hele lovgivningsmyndighet.

Hvor eksilregjeringen befant seg

er betydningsløst, i det moment er ingen bevismåte. Lovgivningsmyndigheten er heller ikke begrenset til et bestemt «lovgivningsfelt», den omfatter alle områder vedrørende «den offentlige orden og det offentlige liv», således også hele det straffettslige område. Okkuperende adgang til å utøve lovgivningsmyndighet er begrenset, ikke myndigheten selv.

Erik Solem kom selvsagt ikke inn på spørsmålet om hvilket «lovgivningsfelt» han mente tillå okkuperende og hvilket eksilregjeringen, og at rtergangsordningen (som saken omhandlet) hørte hjemme under eksilregjeringen og ikke under okkuperende område.

Prost A. E. Hedem skrev i «Kongens linje..» s. 31 om dette:

«Skulle de provisoriske anordninger fra okkupasjonstiden kunne kjennes rettsgyldige, slik som planlagt, var en slik tekstendring (av landkrigsreglementets art. 43) uomgjengelig nødvendig .. På dette punkt ble tiltalte ikke dæmt etter lov, men etter ulov .. Henrettelsen av ham tør derfor ansees som justis mord..»

Om rettergangsordningen uttalte Erik Solem allerede 12. juli i forannevnte sak i sin kjennelse:

«Retten finner heller ikke at rettergangsordningen kan settes tilside som stridende mot folkeretten. Det er nemlig sikker norsk rett at de norske myndigheter må bøye seg for en lov selv om den er folkerettsstridig, f. kes. om den strider mot en traktat», jfr. Rettstidende 1945 side 20.

Dette står i direkte strid med hva det doseres ved Oslo Universitet, jfr. Gjelsvik «Lærebok i Folkerett I» s. 52—53, Castberg «Folkerett» s. 41. I «Krigens Folkerett» sier Røed:

«Bekjentgjørelsen (om ratifisering av traktater) inneholder et pålegg om å etterleve traktaten til alle innenlandske myndigheter, her-

under også domstolene. Skeie sier i «Landssvik» s. 41:

«Landets regjering kan ikke med rettsvirkning gi kontraordrer mot de forskrifter, som er oppstilt i Haagreglementet, eller som okkuperende har gitt med hjemmel i dette».

Men hensikten med en slik «tekstendring» som Hedem høflig benevner det, før han konkluderte med at domstolen bedrev «ulov» er klar:

Lagmannsretten var oppnevnt etter den nye rettergangsordning, — dens gyldighet ble straks bestridt, d.v.s. at den ikke hadde behørig lov hjemmel. I nye sammenheng hermed sto hele landssvikoppgjøret som rettsoppgjør på spill.

Hedem s. 47: «Det skulle ha vært et selvfølgelig krav, at først måtte en domstol hvis lovlighet var ubestridelig, ha kjent anordningen rettsgyldig før domstolen var oppnevnt etter denne. Dette betyr, at straks anordningens rettsgyldighet ble bestridt, måtte lagmannsretten ventes å ha erklært seg ugild. Dette skjedde imidlertid ikke».

«Den mulighet forelå jo .. at kjennelsen kom til å gå ut på at anordningen ikke var rettsgyldig. En kan etter dette i ethvert fall forstå, hvor ønskelig eller heldig det fra et visst standpunkt var at rettens flertall presumtivt måtte antas inkompetent til å avgjøre de retsteoretiske prinsippsspørsmål, og hvor ønskelig og heldig det var at rettsformannen besatt en høyesterettsdommers pondus».

I samme sak ble bekreftet at landssvikanordningen ikke var kunn gjort, men retten underkastet ikke dette forhold noen selvstendig drøftelse. Førstvotrende hevdet at anordningen måtte være anvendbar på handlinger etter dens utferdigelse selv om den handlende først på et senere tidspunkt hadde høve til å få kjenskap til dens eksistens.

Begrunnelsen herfor var: «Vi har

ingen grunnlovbestemmelse som gjør en lovs gyldighet avhengig av en kunngjøring eller annen bekjentgjørelse». Neivel, men vi har loven av 1876 om kunngjøring og vi har de hevdvundne rettsbegreper.

Erik Solem synes å ha motsagt seg selv i dobbeltbegrunnet av anordningsforfatter og lagdommer. I sin bok «Landssvikanordningen» s. 49 skrev han:

«Det er bare i noen få tilfeller at straffeloven er mildere enn landssvikanordningen». Han må derfor ha visst at anordningen var av skjerpene karakter og tilbakevirkende. Han skrev riktignok videre: «Men disse bestemmelser har i denne forbindelse ingen praktisk betydning».

Dette endrer ikke det faktum at anordningen som enhetlig lovverk er skjerpene.

Som lagdommer i Stephansonsaken avga han følgende kjennelse:

«Anordningen setter straff for visse forhold og handlinger som knytter seg til tiden etter 8. april 1940. Den virker med hensikt tilbake. Den komite som utarbeidet utkastet, uttafer i sine motiver s. 109 at de straffebestemmelser som den foreslår er mildere enn bestemmelsene i straffelovens kap. 8 og 9 .. og at Grunnlovens § 97 derfor ikke er til hinder for at de anvendes på tidligere handlinger ..» (uth. her).

Vi har forsøkt å gi et lite bilde av de vansker som møter lovgivere og dommere som, for å snakke med professor Skeie, lager den største rettsløsheit i vår historie.

Hva der foran er sagt om Solems dommer, gjelder også for Høyesterett som godkjente dem med hjemmefrontsjeff Paal Berg som justitarius. Også høyesterettsdommer Ferdinand Schjelderup som satt i Hjemmefrontens ledelse. Ifølge Solems artikkel i «Verdens Gang» 2. desember 1946 ble forslaget til landssvikanordningen «forelagt for Hjemmefrontens ledelse, og det ble holdt et

Oppmuntrende meddelelser utenfra

Hetzen og forfølgelsen mot «fredens» ofre begynner å forta seg i utlandet

Hele den vanvittige hetz, som dekrigsalliertes bakmenn satte i gang etter den annen verdenskrigs slutt begynner å forta seg utenlands. Det er bare i Norge at hetzen skal fortsette, ledet av justisminister Gundersen og stortingsmann Gerhardsen, flittig assistert av kommunistene. At folk flest begynner å gå trett, er en sak for seg, men «de store gutta» finner å måtte holde det gående så lenge utlandet ikke slår i bordet. . . Vi har i den siste tid mottatt en rekke oppmuntrende meddelelser utenfra og skal gjengi dem her:

PINAY VIL HA AMNESTI.

Fra Paris meddeles at statsminister Pinay forbereder et alminnelig amnestie for å få slutt på den nåværende diskriminering av formodede samarbeidsmenn. Bak kulissene står Flandin som hjelpesmann og rådgiver, og det vil ikke vare lenge, før det kommer et utformet forslag. Det gjelder for Pinay å samle Frankrike og det skjer ikke uten at den politiske forfølgelse innstilles. Og Petain kommer snart til ære og verdighet igjen. Det er bare så sørgelig at han døde, før oppreisningen kunne komme. Det var de radikale partier som hele tiden holdt igjen.

BELGIA BETALER PENGENE TILBAKE.

Sosialistene kjemper imot, men for- gjevnes.

Fra Brussel telegraferes til 8. Mai: Titusener av belgere som under rettsoppjøret ble idømt store erstatnings- og inndragningsbeløp, har nå utsikt til å få sine penger tilbake. Det mektige katolske parti som har flertall i den belgiske nasjonalforsamling, har etter langvarige overvelelser besluttet å trumfe igjennom et lovforslag som går ut på at alle inndragninger og erstatninger skal betales tilbake av statskassen.

Lovforslaget var forleden oppe til første gangs behandling i nasjonalforsamlingen, men sosialistene marsjerte ut av salen som protest mot loven, slik at nasjonalforsam-

lingen ikke var beslutningsdyktig. Saken ventes tatt opp igjen i nær fremtid, og i politiske kretser er man ikke i tvil om at lovforslaget til slutt går igjennom.

STORSTILET AMNESTI FOR TYSKERE I FANGENSKAP.

Også de tyske fanger i Norge skal hjemsendes.

I en privat melding fra Bonn til vårt blad fortelles det, at man regner med at et stort antall tyskere som i dag sitter i vestallerte fengsler både i og utenfor Tyskland i forholdsvis nær fremtid vil bli løslatt. I Frankrike er det gitt amnesti for flere tyske fanger i forbindelse med den franske nasjonaldag og USA og England vil vennelig følge eksemplet i nær fremtid. Det er bekjent i Bonn at man i Norge likeledes overveier å sende hjem de 20—30 tyskere som ennå soner fengselsstraffer.

JAPAN HEDRER SINE MENN FRA KRIGENS TID.

..Minnesmerke over Tojo avslørt. . .
Asken av de henrettede ble tatt vare på.

Et telegram fra vår forbindelse i Tokio forteller, at et minnesmerke til ære for statsminister Hideki Tojo er nylig avslørt i nærheten av Nagano i den midtre del av Honju.

Tojo ble hengt av de allierte etter å være dømt til døden som «Japans krigsforbryter nr. 1».

Minnesmerket er en imponerende steinplate, hvor statsministerens navn står øverst. Lenger nede finner man navnene på seks andre statsmenn som likeledes ble dømt og hengt samtidig med Tojo.

De allierte hadde truffet omfattende forholdsregler for å fjerne asken etter de hengte etter kremasjonen.

Nå viser det seg imidlertid at en funksjonær ved krematoriet i Yokohama hadde tatt vare på asken etter de syv statsmenn, uten at de allierte okkupasjonsmyndigheter fikk vite noe om det. En del av denne asken er nå overført til den komite som har reist minnestøtten.

Komiteen har i en kunningjering fremhevet at alle handlinger som i levende live kan ha vært betraktet som forbrytelser, må tilgis etter døden.

Et tilbakeblikk

Ja, jeg glemmer jo ikke så lett «friggjøringen» her nede i Stavanger. Ja, det var en tung tid, når udyret i menneskene slo seg løs, og begynte å trampe og tyrannisere sine medmennesker. Nå gjalt det bare å være med den seirende part, være med å trampe folk ned i elendigheten.

Jeg tenker på dagbladet «1ste mai» i Stavanger, som før i tiden kjempet en urettelig kamp for den undertrykte og elendige. Aldri ga redaktørene opp, ja selv om de måtte vandre inn og ut av kasjotten.

Til kamp for dem som ikke hadde det så godt.

Ja, det var tross alt bedre i den tid. Var et menneske blitt forurettet og trampet på av sine overordnede, så gikk denne redaktør til aksjon, og krigen ble ført med skarpe midler på begge sider. Idag er alt forbi!

Vi som er små i samfunnet, vi har såvisst ikke noensomhelst beskyttelse lenger. Nå gjelder det bare ikke å falle i unåde hos de store som styrer både by og land, for da er én ferdig med engang. Det snakkes om medlemsbok og denslags. Jeg har såvisst fått erfare at en ingensomhelst beskyttelse får mere fra den kant. Arbeiderpartiet dengang, hadde et innbitt hat til det militære og ikke å forglemme til politiet. Har vi noe å takke politiet for? En etat som griper inn straks en vover å tenke annerledes enn den herskendes klikk. Arbeiderpartiet har fått et helt nytt program. Ja, det er så nytt, at vi som var gamle partimedlemmer ikke forstår noensomhelst av det hele. Nå er det ikke lenger — frihet, likhet og broderskap.

Nå er det kommet et helt nytt stor-paveprogram som passer uhyre godt for alle de politiske opportunistene.

8. Vok deg for avindsyke

Ikke noe nytt parti

Men fortsatt opplysningsveien!

Av eand. jur. Alexander Lange

I bladets siste numre har jeg sett et par artikler som er verdifulle, fordi de egger til motsigelse og u-vattert tale! Dette har muligens vært artikkelkrikerne Grønstad og Bjørnsens hensikt?

Det ser ut for meg som herene går inn for startingen av et nytt parti, delvis utgått fra justisofrenes krets?

Man bygger på Ola Nordmanns stigende trang til brutal opposisjon.

Det Norge i dag trenger er etter min oppfatning ikke nye partier. Slett ikke fra vårt hold hvor man er lykksaliggjort med et godt, tidsmessig alibi: — både politisk, økonomisk og militær u-myndiggjørelse! Skal denne hel-gardering ødelegges?

Derimot bør vi slå inn på en mer drepende opplysningsvei via kontakter i «fiendens» leir. Mindre sutring og fler toreadorstøt! Lag lynblink for de lyssky øyne!

Strø også «rosor med torner blandet» på de partiens veier, hvor man kopierer Nasj. Samling ja ennog Hitler og Himmler etter ja besste evne. Hold speilet opp for kretsen! Og for det partiet som er styrt av et familie-lutlag! Nærmere herom siden! Ingen partidannelse må for tiden stimulere direktørpartier og hindre deres karikaturvirksomhet, som mange mener er godt i gang..

Alexander Lange.

!!

Når Stortinget vedtar blankolover, opphever det i realiteten sin rett og sin plikt til å ta seg av lovgivningen. Men det er på den måten at det kan komme utenom grunnlovens bud om at det er stortinget som vedtar og som opphever lover. Dermed er man ute på skråplanet. Vi gjentar derfor vårt krav om vern om grunnloven. — Det trenges nå et aktivt arbeide for å komme undergraverne tillivs og sette en stopper for byråkratiet.

DET ER SAGT:

Borgerens rett til å få vite, hva hans regjering foretar seg, er en fundamental rett.

(Erwin D. Canham i «Christian Science Monitor».)

Beriktigelse

Fabrikkeier Andresen er for tiden bortreist i utlandet som rekonvaesent etter lengere tids sykdom. I hans fravær må jeg beriktige bladets høyst uvederheftige og misvisende artikkel angående Knut Hamsuns lån i Andresens Bank A-S på aksjene i Gylden-dadl Norsk Forlag. «8. Mai» mener å ha «grunn til å tro» at fabrikkeier Andresen står bak oppsigelsen av lånet, og insinuerer at han vil sikre seg aksjene til «stor underkurs». Begge deler er helt feilaktig. Det virkelige forhold er følgende:

På grunn av sin helbredstilstand har fabrikkeier Andresen i lengere tid ikke deltatt i styremøtene i Andresens Bank A-S, og således heller ikke i det møte hvor lånet ble forlangt innfridd. (Fabrikkeier Andresen er for øvrig ikke, som «8. Mai» opplyser, styreformann i Andresens

Vil Korea-krigen —

— Forts. fra side 1 —

FN's byrde i Korea, er ikke villig til å bringe de uhorste blodsoffer som vilde kreves for gjennom en storoffensiv å komme ut av det nåværende dødtale.

Kommunistene avventer tålmodig sin tid og forsterker i rask tempo sine stridskrefter i Nord-Korea og Mandsjuria. De håper litt etter litt å vinne luftherdømmet i Korea. — USA's tap av fly har allerede øket på en urovekkende måte.

Den bizarre, men uhyggelige ut-mattelseskrig som nå venter USA, er av en slags som amerikanerne ikke er vant til. Den er «svvende», uten håp om seier innen rimelig tid. . . .

Krigen har allerede kostet USA umåtelige ofre. En million amerikanske familier har sendt sine sønner til Korea, 109,000 unge amerikanere har stått på tapslistene som falne, sårede, krigsfanger eller savnede. 17,000 av dem er fallt. 15 milliarder dollar — eller over 107 milliarder norske kroner — og 16 millioner tonn materialer og fornødenheter, tilvirket i USA, er blitt forbrukt.

Om utmattelseskriegen fortsetter på samme måte som hittil, kalkylerer man med at den fra 1. juli år til 1. juli 1953 vil koste USA følgende ofre: Ytterligere 400,000 familier må sende sine sønner til Korea. Ytterligere 7,5 milliarder dollar — eller omkring 54 milliarder kroner — må bevilges til finansiering av krigen. 1000 nye fly trenges for å erstatte havarerte eller nedskutte maskiner. Sju millioner tonn materialer og fornødenheter må sendes til fronten. 35 millioner barrels (en barrel lik 158,98 liter) trenges for å holde fly og biler igang. — Hertil kommer så tapene av menneskeliv som ikke kan forhåndsberegnes. Ved en storoffensiv fra den ene eller annen part vil de nevnte tall bli mangedoblet.

Korea-krigen — selv i dens nåværende form — er av en størrelsesorden som skulle ruinere enhver annen ikke-kommunistisk stat i verden. — USA er den eneste nasjon som ennå så lenge kan bære den fryktelige byrde.

Hvorlengte skal dette trøstesløse av snitt av krigen vare? Sannsynligvis til en avgjørende forskyning er inntrådt i den nå herskende balanse mellom de ta parters styrke. Etterat våpenstilstandsforhandlingene begynte har begge parter energisk forsterket sine militære maktmidler i Korea. Hva FN d.v.s. USA) angår, er forsterkningene skjedd i en viss bestemt omfatning som nå er oppnådd. Man synes i ledende kretser i FN ikke å ha til hensikt for tiden å gå ut over denne grense. Kommunistene derimot fortsetter etter alt å dømme i ubegrenset utstrekning å bygge ut landstridskreftene, flyvåpenet, sine baser og øvrige militære anlegg i Nord-Korea og Mandsjuria i det

Høytid og handel Arthur Lodding

50 år

Bonde og journalist Arthur Lodding fylte 50 år den 23. juli

Vår hjerteligste gratulasjon kommer post festum — men den er like godt ment for det.

Arthur Lodding har i alle år vært en drivende kar på mange område. Nå driver han fedrenegården. S. Lodding pr. Kløfta st. i Akershus. Ved siden av sitt yrke som bonde — er han også sterkt oppe i journalistisk arbeid.

Under denne overskrift skrev Axel Kjøland en skarp artikkel i «Dagbladet» 12. juli år. «8. Mai» gjengir nedenstående. Ordene hans må ha gle det folk i Tromsø, og i de glemte landsdeler dernord. Han skriver bl.a.: «Tromsø er 700 år gammel, og setter alle kluter til for å jubilere. Kongen skal komme! Den åtti år gamle Kongen ruster et helt langskip for å komme! Til Tromsø? Eller til herr Strangers Riksmesse?

Hvor vakkert de tar seg ut der på brygga i sine flosshatter, de herrer disponenter Stranger, Mowinckel Lar sen, Sebelien samt skreddermester H. O. Heen, alle Oslo. Hvor fulltonende tromsøsk klinger ikke deres taler gjennom kringkastingen og radioen?

komme! Til Tromsø? Eller til herr Strangers Riksmesse?

Hvor vakkert seg norsk Okkupasjonsstridsbrygga i sine flosshatter, de herrer disponenter Stranger, Mowinckel Larsen, Sebelien samt skreddermester H. O. Heen, alle Oslo. Hvor fulltonende tromsøsk klinger ikke deres taler gjen nom kringkasting og aviser, og hvor ærbødig står ikke den nord-norske almue med hattene i hånden og hører etter.

Hvor tyst ble det ikke i høytalerne da riksmessen hadde rikset seg fer dig og bare Tromsøs store festdag sto tilbake. Og hvor fort fikk ikke konge skipet dampen opp midt på den festdagen for å pille seg sørover etter at den fornødne reklamen for hr. Strangers norske varer var gjort.

Vi glemmer fort, men Tromsø glemmer aldri den katastrofen som for noen måneder siden skapte sorg i mange hjem, — selvangertagedien.

I går, på selve Ishavets dag, fikk seks av Ishavets veteraner kongens fortjenstmedalje for sitt livsfarlige slit gjennom mange år.

Av kongen? Nei, kongen er vekkt, fulgt på brygga for lengst av disponentene Stranger, Mowinckel Larsen, Sebelien samt skreddermester H. O. Heen, alle Oslo, og veteranene fikk medaljen av en sølle fylkesmann.

Så la da noen av oss være gammel-dags nok til å kalle dette lite kongelig. La noen av oss synes at en kan kjøpe norske varer for dyrt. La noen av oss mene at disse dagene tilhørte Tromsø, at dette var Nord-Norges store øyeblikk og ikke disponent Strangers.

Husk kontingenten

par møter med juristene i denne, blant dem Schjelderup»

Stortinget hadde heller ikke noen lett oppgave da det måtte gi anordningen lovs form, dets justiskomite følte seg sikkerlig uvell da den kunn gjorde at:

«I forma er dette lovgjeving. I røynda er det mykje meir ei domarverksemd» Den «bryt med elles gjeldande norsk rett», bekreftet justiskomiteen, før den innbød Stortinget til å gå utenom «norsk rett».

Ved å skille mellom lovgivende og dømmende myndighet har Grunnloven skilt mellom lov og dom. Ingen lov skal være en kamouflert dom. — Domstolen skal tolke loven, men den skal ikke gi seg selv til å lovgive.

Landssvikanordningen og — loven må også av denne grunn være grunnlovsstridig. Mellom lov og dom kommer rettsforhandlingen.

I sivilisert rettspraksis har anklagede lovfestede rettigheter og det påligger domstolene å sørge for at disse blir respektert.

Anklagedes viktigste rettighet må være at loven skal være lov og ikke dom. Dessverre synes denne selvfølge rettighet med velberåd hu å være satt tilside i det pågående rettsoppgjør.

Røed sier herom s. 149:

«Den alminnelige strafferettspraksis i alle siviliserte land bygger på den hovedregel at man ikke kan straffe andre enn gjerningsmannen og bare når denne har utvist subjektiv skyld».

godt ment for det.

Arthur Lodding har i alle år vært den 2014-ende kar på mange område. Nå driver han fedrenegården. S. Lodding pr. Kløfta st. i Akershus. Ved siden av sitt yrke som bonde — er han også sterkt oppe i journalistisk arbeide og da særlig i lokalbladene på Romerike, spesielt i bondebladet «Romerike». Før krigen hadde han sin egen avis «Allsport», som var organ for idrett og annet ungdomsarbeide. Også i den tid var han formann i Romerike Sangerforbund og Ullensaker Sangerlag, sekretær i Romerike sæthistorielag og meget benyttet foredragsholder og oppleser, spesielt i den frilyndte ungdomsbevegelsen og i bondebevegelsen.

Fortiden er han medlem av landsstyret for Forbundet for Sosial Oppreising, medlem av Ullensaker Historielags styre, sekretær i Ullensaker Nordenlag, samt endel andre tillitsverv. Under krigen var han redaktør av Norges Idrettsblad, og fra januar til maldagene 1945 redaktør for Hedemarkingen i Hamar.

Sannsigeren Traaen og «uretsoppgjøret»

I Harsem-saken avga jeg som vitne forklaring angående Pistoltraaen. Mot all sedvane selvfølgelig i alminnelige straffesaker fikk pastor Traaen adgang til fra eget bord i retten å ta til gjennmåle mot hvert enkelt av forsvarsvidnenes forklaring uten å bli avbrutt, slik som NS-vidnene til stadihet ble, for mest mulig overfor lagretten å nedverdige deres forklaring. Etter endt forklaring fremkom så pastor Traaen med sine bemerkninger. Til min lange forklaring hadde han kun den bemerkning at han benektet i mai 1945 i Akebergveiens Cirkus å ha håret pistol. Enn videre tilføyet han den usannhet, som jeg senere ved konferanse med hele vår leiegård har ytterligere konstatert uriktigheten av, at han hadde medfølelse med og skulle ha hjulpet min familie, mens jeg satt ulovlig arrestert.

Men så kom det merkelige. Samtlige tidligere vidner som hadde sett Traaen med pistol, og også de vidner som påsto at han ikke hadde håret pistol, tross enkelte av disse ikke hørte til i Akebergveiens fengsel dengang, ble alle edfestet, også sannsigeren Traaen. Men overfor meg kom statsadvokat Dorenfeldt med forslag om ikke å edfeste meg — antakelig fordi jeg hadde sagt statsadvokaten og rettens folk noen sannhestord som sved litt. Lagmann Lunde sluttet seg til. De øvrige vidner som hadde sett ham med pistol, hadde talt usant på grunn av at disse frontkjempere m. fl. ifølge kjennelsen, var så nervøse, redde og oppspilte at de kun så pistoler isteden for nøkler.

Da jeg som de andre i denne spesielle Traaen-sak ikke ble edfestet, må altså min forklaring ha vært bevisst usann. Jeg må med andre ord være en løgner: Oslos offisielle løgner. Slik er vilkårlighet, inkonsekvens og ensrettethet rådende i norske retter i landssviksaker ennå i dag.

K. K. B.

nerledes enn den herskende klikk. Arbeiderpartiet har fått et helt nytt program. Ja, det er så nytt at vi som var gamle partimedlemmer ikke forstår noesomhelst av det hele. Nå er det ikke lenger — frihet, likhet og broderskap.

Nå er det kommet et helt nytt stor-paveprogram som passer uhyre godt for alle de politiske opportunisten, — men snart skal vi kanskje ut å kjempe for et korrupt samfunn.

1ste Mai» kjenner jeg ikke mere igjen, det har i likhet med alle andre arbeideraviser gått inn for et helt nyt program som vi som er små aldri kommer til å kjennes ved. I de hektiske dage her i Stavanger, da arrestasjonene foregikk ustanselig, var det ingen nåde. Jo, et lite lyspunkt var det tross alt da daværende redaksjonssekretær i «1ste Mai» Jens Amundsen ropte ut i en artikkel i bladet:

«Jeg gikk der å så på hvitveisen og hesteblostmene, men stadig var der noe som blandet seg i synsbilledet og virket forstyrrende».

Det var et annet bilde som ble

denne artikkel i de dage her i Stavanger også staute menn, men de ville bare gråte og kunne ikke noe annet. Der var uhyre meget ond i de dage både her i Stavanger og annesteds. Dessverre var det slik at Hjemmefronten overtok all makt, og ulykkelige mennesker som hadde det tungt nok fra før på alle måter ble forfulgt og boykottet overalt. I interneringsleirene utenfor byen var også meget tungt. Det ble der ledet straffekseris av bankfullmektig Alf Tostensen, som nedverdiget seg til å behandle ulykkelige mennesker på denne måte.

A nei, sårene kommer neppe til å bli legt så lett. Og hvorfor holder vi ikke sammen alle vi som er blitt berørt av rettsoppgjøret. Hvorfor er det ingensomhelst fortrolighet mellom oss. Hvorfor lurer vi oss tilbake til et korrupt og råttent samfunn.

Har vi så meget å takke dette ubarmhjertige samfunn for?

Eller har vi alle sammen så dårlig karakter at vi ikke tør holde sammen

Pedro.

Hvem kan skape klarhet

I DEN TILSTAND AV forvirring og rådløshet som hersker i alle land i vår tid er et symptomatisk tegn på at åndslivet har opphørt med sin livgivende virksomhet, lyset og åndens varme er sluknet. Å forsøke å trenge inn til årsaken til dette må være ethvert våkent åndsmenneskes oppgave. Jeg går ut fra at det er dette som har fått 8. Mai til å offentliggjøre det opprop som nylig sto i bladet om dannelsen av et nytt parti. Jeg tror imidlertid det er all grunn til å ta under overveielse hvilke prinsipielle retningslinjer dette parti eventuelt måtte bygge på. Alle de gamle partier har så grundig demonstrert sin evneløshet og rådvillhet at selv de mest åndelige døvhørte og blinde tar til å høre og se at det nå bærer ut over avgrunnen med full fart. En får vel si at retningen ikke er til å ta feil av, og farten er også upåklagelig.

TAR VI FOR OSS de borgerlige partier vil vi se at de fremdeles drøvtygger på de gamle forslitte fraser fra liberalismens glanstid, men en må nok dessverre si som sant at alt dette bare er barnaktige glansbilder. Livets reale virkelighet forteller oss tydeligere for hver dag som går at det fornekter alle deres håpløse klagemål. Og den såkalte opposisjon som de forgjeves forsøker å mobilisere er så tannløs at den er å likne med det mest senile gammelmannsprat. Hva så med Arbeiderpartiet, vårt lands største parti, og dertil skal det vel og så være et såkalt sosialistisk parti. et revolusjonært parti? Stort er det ialfall det ruver både i bredde og lengde. Men Arbeiderpartiet har en fortid, og den kjenner vi, den liker riktignok ikke så svært mye på det Arbeiderpartiet vi stifter bekjentskap med i det byråkrati som har satt seg vel til rette i den offentlige administrasjon og som pinner de siste skatteører ut av lommene på sine medborgere. I sin tid lovet det samme Arbeiderparti at når de kom til makten skulle det bli store skattelettelser, især for arbeiderne, for de små i samfunnet. Stemmer det? Spør dem. Jeg

tror en vil få høre at de ikke har sett noe til de skattelettelser som deres stortalende tillitsmenn i sin tid så raust ødslet med, hva det nå kan komme av. Det viser seg etterhvert som de ovenfor nevnte partier får tid på seg til å legge sin vankundighet og evneløshet for dagen at d slett ikke har noe prinsipielt livssyn, at de ikke har noe samfunnskompani å styre etter, de har ingen ide om hva som er rett og hva som er galt. Det vil si det samme som at de ikke skjønner hva som er opp eller hva som er ned når det spørs om vitale samfunnsinteressers avgjørelse. At en slik uviitenhet må bli skjebnesvanger for det samfunn de har påtatt seg å styre sier seg selv.

NÅR EN INNSENDER i 8. Mai nå slår til lyd for å danne et nytt parti, spørs det om det innenfor den leir finnes tilstrekkelig mange åndelig voksne mennesker som er seg klart bevisst hva tiden og tilstanden og vår tekniske og vitenskapelige modenhet krever av dem som mener seg kallet til å gå i brodden for så krevende oppgave.

MEN FØR VI GÅR VIDERE bør vi se litt nærmere på de begivenheter som har satt så blodig merker etter seg i alle land og ødet livsverdier og kulturverdier som er ubeskrivelige hva enten en bruker ord eller tall. Disse begivenheter har vi som har rundet de femti år alle opplevet. Og hva har vi lært av det? Eller har vi kanskje ingen ting lært? Tror vi kanskje at vi fremdeles kan fortsette å tenke og handle som vi gjorde før disse uhyggelige katastrofer rammet oss? Tror vi at kirken og geistligheten kan fortsette som før som om intet har hendt? At skoler og læreanstalter kan fortsette å undervise barn og ungdom etter de samme foreldede livs- og samfunnssyn som før. Ja, vi tror øyensynlig det etter som det ikke er, foregått noen forandring til det bedre. Imidlertid vet vi med avgjort sikkerhet at alle disse ulykker som har rammet oss er anstiftet av menneskene selv, av deres egen måte å tro og tenke på. Tanken er handlin-

gen opphav, tankelivet preger våre handlinger. I samme grad oppnår vi det vi tenkte å oppnå. Er derimot vårt tankeliv bunnet av vrangforestillinger og hemmet av impulser vi bærer på fra en tid da vår verden og hele vårt sosiale liv var formet etter helt andre produktjonsforhold enn dem vi har i dag, da er det gitt at en slik foreldet livsinnstilling må føre til katastrofer. For livet er i stadig vekst, det vokser ut over tiden og setter stadig nye krav til menneskenes samfunnsskapende evner. Men denne skaperne er det vi ikke har maktet å opprettholde og utvikle i takt med tidens krav.

DET ER DETTE vi først og fremst må lære å forstå, det er det vi prinsipielt må bygge på. Er vi kommet så langt kan vi gå over til å spørre oss selv om vi kjenner livets lover. Ja, når det gjelder det materielle livslover, lovene for fysikk og kemi, for mekanikk og teknikk er vi kommet så langt at det nær sagt ikke finnes grenser for hva vi makter å skape. Men når det gjelder åndslivets lover, det menneskelige samlivs lover, det vi med vitenskapelig uttrykk kaller for sosiologi og psykologi, da står vi på et meget primitivt utviklingsstrinn. Og det er denne skjevhet om er hovedårsaken til det moderne samfunns ulykker, deri naturligvis i første rekke inkludert krigens herjinger og de militære rustninger som legger så tunge økonomiske og sjelelige byrder på menneskene at de i langden umulig vil kunne makte å bære dem. Dertil kommer at skulle disse veldige militærustninger komme til anvendelse i en ny verdenskrig ville det bety et tal utsløttelse av all vi har bygget opp i kultur og livsverdier, og en desimering av mennesker som kanskje sterkt ville nærme seg menneskehetens selvutslettelse.

MANGE VIL KANSKJE mene at der slett ikke finnes noen lover for åndslivet eller, om vi vil, det sosiale liv i likhet med lovene for de fysiske og kemiske reaksjoner som materien viser når en først lærer disse lover å kenne. Til det kan det med all mulig sikkerhet svares at de sykkiske lover er realitet: vi møter hvordan vi enn forsøker å omgå dem, det gjelder såvel for individet som for samfunnet som helhet. Filosofen Le Bon gir en meget instruktiv beskrivelse av

sterkningene skjedd i en viss bestemt omfatning som nå er oppnådd. Man synes i ledende kretser i FN ikke å ha til hensikt for tiden å gå ut over denne grense. Kommunistene derimot fortsetter etter alt å dømme i ubegrenset utstrekning å bygge ut landstridskreftene, flyvåpenet, sine baser og øvrige militære anlegg i Nord-Korea og Mandsjuria i den tydelige hensikt å oppnå en avgjørende overlegenhet. I løpet av de siste tolv måneder har således på den koreanske krigsskueplass de kommunistiske troppenes totale antall øket med ikke mindre enn 50 prosent.

FN-styrkene i Korea består nå av 350,000 amerikanere, 150,000 andre FN-soldater og 400,000 sydkoreanere tilsammen 900,000 mann. Hertil kommer 1000 fly og 275 krigsfartøyer. — Kommunistenes markstridskrefter tel ler også 900,000 mann, dertil kommer 1400 fly, altså betydelig flere enn tallet av fly på den andre siden. Hvormange stridsvogner FN-styrkene rår over, er ikke kjent, men derimot vet man at kommunistene disponerer over 1000 russiske tanks.

hvordan masse mennesket reagerer i de forskjellige situasjoner, og skildrer på en illustrerende måte de grusomme eksesser det kan føre til om massen kommer i drift og de ukontrollerte instinkter får slippe løs.

MEN PÅ SAMME MÅTE som fossekraften kan temmes og ledes inn i kanaler hvor dens krefter kan settes inn i menneskenes tjeneste, slik kan også de ubevisste drifter i mennesket gøres bevisste og bli samfunnskapende. Hvert menneske er en slik fossekraft, en kraftsentral, som dessverre ofte øder sine krefter i fånytte fordi de ikke blir tatt i bruk som skapende åndsmennesker. Dette burde bli vår tids største vitenskap, nett opp fordi vi ikke kommer lenger i kulturell utvikling om vi ikke tar fatt her. Den materielle og tekniske utvikling er nå kommet så langt at ethvert nytt framskritt på dette område bare vil skape enda større forvirring i samfunnslivet fordi vi ikke har evnet å skape de sosiale organer som har til oppgave å formidle teknikkens resultater.

BETRAKTER VI FOLKENES LIV deres historie, deres religiøse forestillinger og deres oppfatning av livet og naturen som omgaa dem, vil vi snart se at de har gjort mange store feiltakelser. Men vi vil også oppdage personligheter som forsøkte å rette på disse feiltakelsene. Vi vil se at de ble forfulgt og kastet i fengsel, og at de ble brent på bålet som kjettere og farlige vranglærere for sine meningers skyll. Men når noen hundre år var gått nådde endelig det store gross av mennesker etter og anerkjente deres lære og reiste minnestøtter på deres graver. Dette er noe som gjentar seg til enhver tid, og ikke minst i vår egen tid. Tiltross for disse åndelige landevinninger viser historien stadig at der er inntrådt epoker av tilbakefall, menneskene har håret på atavistiske tendenser som har gitt seg utslag i nye og primitive eksesser. Vi er i vår tid inne i en slik epoke, da den menneskelige sinnstilstand synes å være særlig mottakelig for impulser som fører til barbariske handlinger.

(Forts. n. nr.)